

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

**INFORMACIJA O MIKROKREDITNOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
SA STANJEM NA DAN 31.12.2016. GODINE**

Sarajevo, mart/ožujak 2017. godine

Agencija za bankarstvo Federacije BiH (Agencija) kao regulatorna institucija koja obavlja nadzor mikrokreditnih organizacija, sačinila je Informaciju o mikrokreditnom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine sa stanjem na dan 31.12.2016. godine na osnovu analize mjesečnih i kvartalnih izvještaja o poslovanju, informacija i podataka koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji (*off-site* nadzor) i podataka kojima raspolaže konstatovanim u kontrolama na licu mjesta (*on-site* nadzor). Informacija je sačinjena na osnovu podataka iz izvještaja koje su MKO dostavile Agenciji na dan 31.12.2016. godine.

SADRŽAJ

I UVOD	3
II POSLOVNE PERFORMANSE MKO U FEDERACIJI BiH	5
1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA.....	5
1.1. Broj mikrokreditnih organizacija.....	5
1.2. Organizacioni dijelovi.....	5
1.3. Kadrovi	5
2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA MKO	6
2.1. Bilans stanja.....	6
2.2. Kapital.....	10
2.3. Kreditni portfolio.....	11
2.4. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite.....	18
2.5. Bilans uspjeha.....	19
3. TRANSAKCIJE S POVEZANIM LICIMA	23
III USKLADENOST POSLOVANJA MKO SA STANDARDIMA SPN i FTA	24
IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE	25
V PRILOZI	27

I UVOD

Zakonom o mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 59/06) (ZoMKO) uređuje se osnivanje, registriranje, djelatnost, oblik organizovanja, poslovanje, način upravljanja, prestanak rada i nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija (MKO), odnosno mikrokreditnih fondacija (MKF) i mikrokreditnih društava (MKD) u Federaciji BiH. Regulatorne i nadzorne nadležnosti Agencije nad ovim Sektorom propisane su Zakonom o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12) i internim aktima Agencije, a svi navedeni poslovi obavljaju se u okviru Sektora za nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija. Funkciju nadzora MKO, Agencija obavlja neposrednim nadzorom (*on-site*) i posrednim nadzorom, odnosno, analizom izvještaja koje MKO dostavljaju Agenciji (*off-site*), shodno ZoMKO i podzakonskim aktima Agencije koji su navedeni u Prilogu 1. ove Informacije. Izvještajnu osnovu čine kvartalni izvještaji o bilansu stanja, kapitalu, kreditima, rezervama za kreditne gubitke, rezultatima poslovanja, zaposlenim, troškovima plata i ostalim primanjima zaposlenih u MKO, otpisima, likvidnosti i drugi izvještaji o pojedinim segmentima poslovanja, te mjesečni izvještaj o kamatnim stopama.

U Federaciji BiH sa 31.12.2016. godine, dozvolu za rad Agencije ima 12 MKO, od toga 11 MKF (neprofitne organizacije) i 1 MKD (profitna organizacija), koje poslovanje obavljaju putem 279 organizacionih dijelova. U mikrokreditnom sektoru sa 31.12.2016. godine bio je zaposlen 1.251 radnik, što je za 51 radnika, ili 4% više u odnosu na 31.12.2015. godine.

Bilansna suma MKO sa 31.12.2016. godine iznosi 440,1 milion KM, od čega se na MKF odnosi 407,2 miliona KM ili 92,5%, a na MKD 32,9 miliona KM ili 7,5%. Bilansna suma na kraju 2016. godine bila je veća za 16,8 miliona KM ili 4% u odnosu na stanje sa 31.12.2015. godine.

Ukupni bruto krediti MKO, kao najznačajnija stavka aktive, sa 31.12.2016. godine, iznosili su 377,9 miliona KM i čine 86% ukupne aktive MKO, te su veći za 6% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su neto krediti iznosili 374,5 miliona KM i veći su za 6% u odnosu na stanje sa 31.12.2015. godine. Mikrokreditiranje je najvećim dijelom usmjereno na kreditiranje poljoprivrede (34%), stambenih potreba (20%) i uslužnih djelatnosti (19%), te se većim dijelom odnosi na dugoročne kredite fizičkim licima.

Prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na ukupne kredite u mikrokreditnom sektoru, u četvrtom kvartalu 2016. godine, iznosile su 25,64%, te su u odnosu na četvrti kvartal 2015. godine povećane za 0,94 procentna poena. U cilju smanjenja kamatnih stopa na mikrokredite, a u kontekstu zaštite potrošača-klijenta mikrokreditnih organizacija, te ispunjenja misije mikrokreditiranja, Agencija u kontrolama posebno cijeni i kontrolira sve vrste troškova poslovanja MKO koji imaju značajnog utjecaja na formiranje kamatnih stopa, te ocjenjuje njihovu neophodnost, shodno čemu izdaje adekvatne naloge. Fokus kontrola Agencije, i u narednom periodu, uz stalni nadzor kvaliteta aktive će biti i na kontroli troškova MKO, njihovoj opravdanosti i svrsishodnosti, s ciljem smanjenja kamatnih stopa na mikrokredite koje plasiraju MKO iz Federacije BiH.

U poređenju s krajem prethodne godine, sa 31.12.2016. godine, mikrokreditni portfolio bilježi rast od 6% (22,5 miliona KM), te iskazuje poboljšanje pokazatelja kvaliteta aktivnog kreditnog portfolija. Poboljšanje pokazatelja kvalitete aktivnog portfolija iskazano je smanjenjem stope rezervi za kreditne gubitke sa 0,95%, koliko je iznosila na 31.12.2015. godine, na 0,89%. Portfolio u riziku preko 30 dana iznosi 1,00% te je smanjen za 0,06

procentnih poena u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupan rezultat sektora po pitanju rizičnosti portfolija nalazi se u okviru propisanog standarda (ispod 5%). Portfolio u riziku preko jednog dana kašnjenja, bilježi blago poboljšanje, te je sa 2,27% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, smanjen na 2,23%. Na nivou sektora, procenat otpisa sa 31.12.2016. godine iznosio je 1,11% i ovaj pokazatelj je, u odnosu na kraj prethodne godine, smanjen za 0,05 procentnih poena, te se nalazi u okviru propisanog standarda.

Osnovni izvor sredstava MKO su obaveze po uzetim kreditima koje su na dan 31.12.2016. godine iznosile 207,9 miliona KM ili 47% ukupne pasive, te su se zadržale na približno istom nivou u odnosu na stanje sa 31.12.2015. godine. Ukupni kapital MKO na dan 31.12.2016. godine iznosio je 207,6 miliona KM ili 47% ukupne pasive MKO koji je veći za 14,3 miliona KM ili 7% u odnosu na kraj prethodne godine, od čega je kapital MKF iznosio 204,1 milion KM ili 98,3%, a kapital jednog MKD 3,5 miliona KM ili 1,7%. Najznačajnije stavke kapitala MKF su višak prihoda nad rashodima u iznosu od 152,6 miliona KM koji čini 75% ukupnog kapitala MKF, zatim donirani kapital koji je iznosio 45,9 miliona KM ili 22% ukupnog kapitala MKF. Osnovni kapital i ostale rezerve MKF iznosile su 5,7 miliona KM, odnosno 3% ukupnog kapitala MKF. Osnovni kapital jednog MKD iznosi 600 hiljada KM, a neraspoređena i dobit tekuće godine 1.016 hiljada KM.

U periodu 01.01. - 31.12.2016. godine, od ukupno 11 MKF, 10 MKF je ostvarilo višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 15.770 hiljada KM, dok je 1 MKF ostvarila manjak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 40 hiljada KM. U periodu 01.01. - 31.12.2016. godine, jedno MKD ostvarilo je neto dobit u iznosu od 685 hiljada KM (01.01. - 31.12.2015.: 331 hiljada KM neto dobiti).

Na nivou mikrokreditnog sektora u Federaciji BiH, ostvaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 16.415 hiljada KM, što je za 106 hiljada KM ili 1% više u odnosu na isti period prethodne godine.

Što se tiče operativne održivosti, od 12 MKO, 6 MKF i 1 MKD mogu iz ostvarenih redovnih prihoda pokriti rashode.

II POSLOVNE PERFORMANSE MKO U FEDERACIJI BiH

1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA

1.1. Broj mikrokreditnih organizacija

U Federaciji BiH sa 31.12.2016. godine, dozvolu za rad Agencije ima 12 MKO, od toga 11 MKF (neprofitne organizacije) i 1 MKD (profitna organizacija), te 37 organizacionih dijelova MKD čije je sjedište u Republici Srpskoj.

Sve MKF koje su dobile dozvolu za rad Agencije, izvršile su preregistraciju u skladu sa ZoMKO, odnosno nastale su promjenom oblika MKO osnovanih shodno Zakonu o mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH, broj: 24/00). Stoga, sve MKF zakonski su pravni slijednik imovine, prava i obaveza MKO osnovanih u skladu sa ZoMKO iz 2000. godine. U Prilogu 2. nalaze se osnovni podaci o MKF i MKD koje sa 31.12.2016. godine imaju dozvolu za rad Agencije za obavljanje poslova davanja mikrokredita.

1.2. Organizacioni dijelovi

Na dan 31.12.2016. godine, u Registru mikrokreditnih organizacija i njihovih organizacionih dijelova, kojeg u skladu sa članom 13. ZoMKO, vodi Agencija, bilo je evidentirano ukupno 279 organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH, od čega u Federaciji BiH 182, Republici Srpskoj 93 i Distriktu Brčko 4. Ukupan broj organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH veći je za 15 organizacionih dijelova ili 6% u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupno 145 organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH ima ovlaštenja za dodjelu mikrokredita, stoga su upisani u nadležni registar.

Organizacione dijelove izvan Federacije BiH ima 8 MKO, a 3 MKO posluju isključivo preko svog sjedišta, odnosno nemaju otvorenih organizacionih dijelova ni u Federaciji BiH, ni u Republici Srpskoj. Agencija je dala dozvole za rad organizacionih dijelova jednog MKD koje ima sjedište u Republici Srpskoj, a koje u Federaciji BiH posluje putem 37 filijala i terenskih ureda.

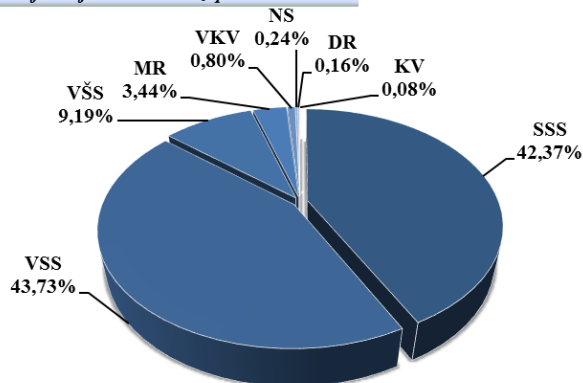
1.3. Kadrovi

Sa 31.12.2016. godine, mikrokreditni sektor Federacije BiH zapošljava ukupno 1.251 radnika, što je za 51 radnika, ili 4% više u odnosu na stanje sa 31.12.2015. godine. MKF zapošljavaju 1.194 radnika ili 95,4%, a MKD 57 radnika ili 4,6%.

Rb.	Kvalifikacija	31.12.2015.		Ukupno	Učešće (%)	31.12.2016.		Ukupno	Učešće (%)	Indeks
		MKF	MKD			MKF	MKD			
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8	9=(7+8)	10	11=9/5
1.	NS	3	0	3	0,25	3	0	3	0,24	100
2.	KV	1	0	1	0,08	1	0	1	0,08	100
3.	VKV	13	0	13	1,08	10	0	10	0,80	77
4.	SSS	509	10	519	43,25	509	21	530	42,37	102
5.	VSS	110	1	111	9,25	110	5	115	9,19	104
6.	VSS	511	9	520	43,33	518	29	547	43,73	105
7.	MR	30	1	31	2,58	41	2	43	3,44	139
8.	DR	2	0	2	0,17	2	0	2	0,16	100
UKUPNO		1.179	21	1.200	100,00	1.194	57	1.251	100,00	104

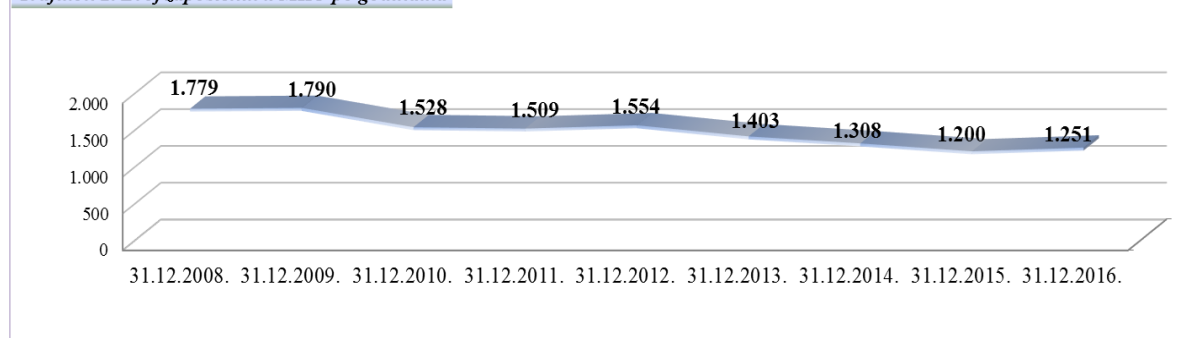
U strukturi zaposlenih najveće je učešće VSS od 43,73%, SSS od 42,37% i VŠS od 9,19%. Procent učešća zaposlenih sa srednjom stručnom spremom u porastu je za 2%, sa višom stručnom spremom za 4%, sa visokom stručnom spremom za 5%, dok je procent učešća zaposlenih magistara u porastu za 39%.

Grafikon 1. Kvalifikacijska struktura zaposlenih u MKO

Posmatrajući broj zaposlenih kroz godine rada MKO, najveći broj zaposlenih zabilježen je na kraju 2009. godine kada su MKO zapošljavale 1.790 radnika. MKO su sa 31.12.2016. godine zapošljavale 1.251 radnika, što predstavlja smanjenje od 30% u odnosu na kraj 2009. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveće smanjenje broja zaposlenih, za čak 66%, odnosno 33%.

Grafikon 2. Broj zaposlenih u MKO po godinama

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA MKO

2.1. Bilans stanja

Bilansna suma MKO sa 31.12.2016. godine iznosi 440,1 milion KM i za 16,8 miliona KM ili 4% je veća u odnosu na stanje sa 31.12.2015. godine. Rast bilansne sume u odnosu na kraj prethodne godine, bilježi 7 MKF i jedno MKD, pad su zabilježile 3 MKF, dok je 1 MKF zadržala približno isti nivo bilansne sume u odnosu na posmatrani period.

Pad bilansne sume do 10% u odnosu na 31.12.2015. godine zabilježile su 2 MKF, dok je jedna MKF, u 2016. godini, aktivu smanjila za 5,9 miliona KM, te je zabilježila pad od čak 22% u odnosu na kraj prethodne godine.

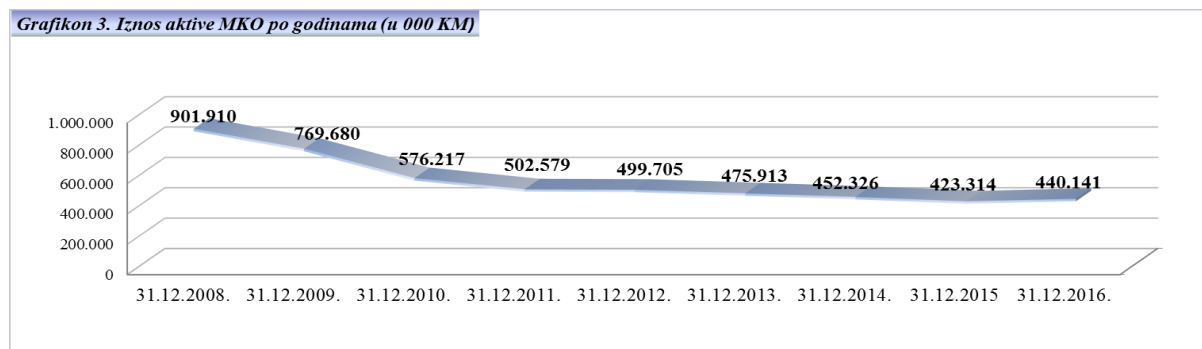
Najveće učešće u ukupnom bilansu MKO ima 5 MKF i 1 MKD sa aktivom u iznosu od 393 miliona KM ili 89%.

Tabela 2. Bilans stanja MKO

OPIS	31.12.2015. godine			31.12.2016. godine					Ind.
	Stanje za MKF	Stanje za MKD	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	4	6=(2+4)	7	8	9	10	11=(7+9)	12
AKTIVA									
1. Novčana sredstva	29.442	3.452	32.894	22.227	6	4.496	14	26.723	81
2. Plasmani bankama	733	0	733	733	0	0	0	733	100
3. Krediti	338.599	16.772	355.371	349.791		28.081		377.872	106
4. Rezer. za kred. gubitke	3.359	29	3.388	3.193		176		3.369	99
5. Neto krediti	335.240	16.743	351.983	346.598	85	27.905	85	374.503	106
6. Posl. pr. i ost. fik. Aktiva	28.025	7	28.032	28.734	7	115	0	28.849	103
7. Dugoročne investicije	3.061	0	3.061	3.061	1	0	0	3.061	100
8. Ostala aktiva	6.593	205	6.798	6.008	1	455	1	6.463	95
9. Rezerve na ostale stavke aktive, osim kredita	186	1	187	182		9		191	102
UKUPNO AKTIVA	402.908	20.406	423.314	407.179	100	32.962	100	440.141	104
PASIVA									
10. Obav. po uzetim kred.	191.618	16.737	208.355	179.808	44	28.100	85	207.908	100
11. Ostale obaveze	20.835	830	21.665	23.258	6	1.337	4	24.595	114
12. Kapital	190.455	2.839	193.294	204.113	50	3.525	11	207.638	107
UKUPNO PASIVA	402.908	20.406	423.314	407.179	100	32.962	100	440.141	104
Vanbilansna evidencija	122.138	57	122.195	115.630		220		115.850	95

Posmatrajući bilansnu sumu MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos iste zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosila 901,9 miliona KM. Bilansna suma MKO na dan 31.12.2016. godine iznosila je 440,1 milion KM, i manja je za čak 51% u odnosu na kraj 2008. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad bilansne sume, kod kojih je ista pala za čak 85%, odnosno 62%.

Grafikon 3. Iznos aktive MKO po godinama (u 000 KM)

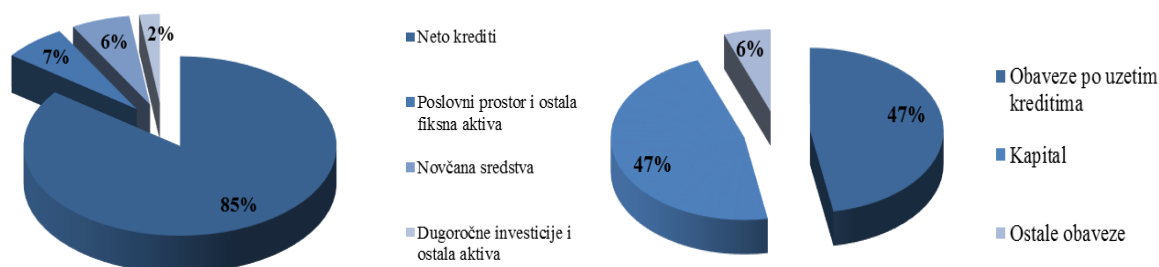

U strukturi aktive MKO, novčana sredstva iznose 26,7 miliona KM ili 6% sa stopom pada od 19% u odnosu na 31.12.2015. godine i većinom se odnose na novčana sredstva MKF. Plasmani bankama iznose 0,7 miliona KM i nalaze se na istom nivou u odnosu na kraj prethodne godine.

Neto krediti, odnosno bruto krediti umanjeni za rezervisanja za kreditne gubitke iznose 374,5 miliona KM ili 85% ukupne aktive i veći su za 22,5 miliona KM ili 6% u odnosu na 31.12.2015. godine. Rast neto kredita u odnosu na kraj prethodne godine, zabilježilo je 8 MKF i 1 MKD, pad je zabilježila 1 MKF, dok su 2 MKF zadržale približno isti nivo neto kredita u posmatranom periodu. U odnosu na 31.12.2015. godine jedna MKF je zabilježila pad neto kredita od 23%.

Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva iznose 28,8 miliona KM ili 7% ukupne aktive i za 0,8 miliona KM ili 3%, ova bilansna pozicija veća je u odnosu na kraj prethodne godine. Procent fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu (umanjenu za donirani kapital) na nivou sektora iznosi 7,32% što je u okviru dozvoljenog iznosa (do 10%), a gledano pojedinačno, dvije MKF krše ovaj standard. Dugoročne investicije iskazuje samo jedna MKF u iznosu od 3,1 milion KM, dok ostala aktiva (umanjena za rezervisanja na ostale stavke aktive osim kredita), iznosi 6,3 miliona KM koju čine obračunate kamate, avansi, aktivna vremenska razgraničenja i drugo. Ove dvije bilansne pozicije čine 2% ukupne aktive mikrokreditnog sektora. Procenat ostale aktive na nivou sektora u odnosu na ukupnu aktivu iznosi 1,47%, a gledajući pojedinačno kod nijedne MKF ova pozicija ne prelazi 10%.

Grafikon 4. Struktura aktive i pasive MKO

U strukturi pasive MKO, obaveze po uzetim kreditima osnovni su izvor sredstava i iznose 207,9 miliona KM ili 47% ukupne pasive i nalaze se na približno istom nivou u odnosu na 31.12.2015. godine.

- 000 KM -

OPIS	31.12.2015. godine				31.12.2016. godine				Indeks
	MKF	MKD	UKUPNO	%	MKF	MKD	UKUPNO	%	
1	2	3	4=(2+3)	5	6	7	8=(6+7)	9	10=8/4
1. Obaveze po uzetim kratkoroč. kreditima	78.023	768	78.791	38	73.903	5.549	79.452	38	101
2. Obaveze po uzetim dugoroč. Kreditima	113.595	15.969	129.564	62	105.905	22.551	128.456	62	99
UKUPNO	191.618	16.737	208.355	100	179.808	28.100	207.908	100	100

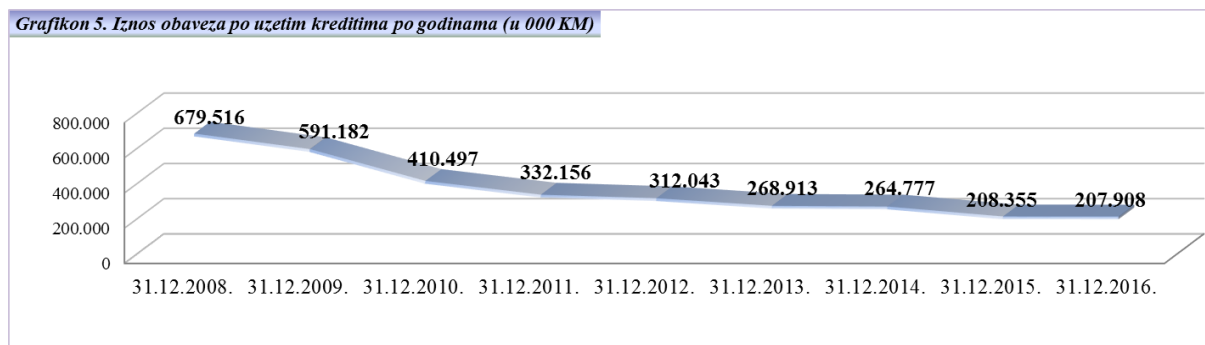
Od ukupnih obaveza po uzetim kreditima, dugoročni krediti (koje nemaju 2 MKF) iznose 128,5 miliona KM ili 62% i manji su za 1% u odnosu na kraj prethodne godine, dok kratkoročni krediti (koje nemaju 2 MKF) iznose 79,4 miliona KM ili 38% i veći su za 1% u odnosu na kraj prethodne godine. Jedna MKF sa 31.12.2016. godine nije imala obaveza po uzetim kreditima.

Kreditori, domaće komercijalne banke i razni međunarodni socijalno orijentirani komercijalni fondovi i dalje su uzdržani kod kreditiranja većeg broja MKO, uslijed čeka su mnoge MKO uskraćene za povoljnija finansijska sredstva kojim bi finansirale svoju aktivnost. Prema dostavljenim izvještajima o likvidnosti MKO sa stanjem na dan 31.12.2016. godine, jedna MKF ima značajnih problema sa održavanjem likvidnosti, te će ista, prema podacima

navedenim u izvještaju, u narednim izvještajnim periodima ostvariti smanjenje aktivnog kreditnog portfolija.

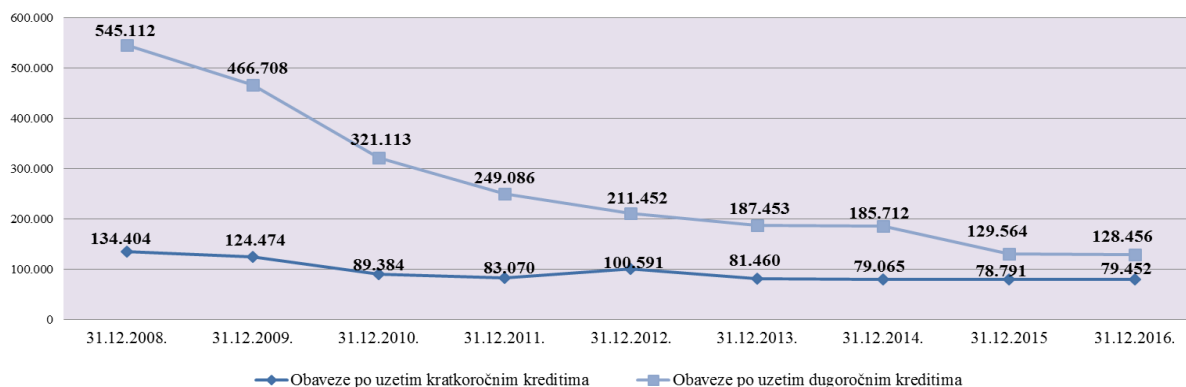
Posmatrajući iznos ukupnih obaveza MKO po uzetim kreditima kroz godine rada MKO, najveći iznos istih zabilježen je na kraju 2008. godine kada su iznosile 679,5 miliona KM. Ukupne obaveze MKO po uzetim kreditima na dan 31.12.2016. godine iznosile su 207,9 miliona KM, i manje su za čak 69% u odnosu na kraj 2008. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad iznosa ukupnih obaveza po uzetim kreditima, kod kojih su iste pale za čak 86% odnosno 82%.

Grafikon 5. Iznos obaveza po uzetim kreditima po godinama (u 000 KM)

Pored toga što su ukupne obaveze po uzetim kreditima u odnosu na 2008. godinu, manje za 69%, odnosno na približno istom nivou u odnosu na kraj prethodne godine, posmatrajući obaveze po uzetim kreditima po ročnosti, dugoročni krediti su, u odnosu na 2008. godinu, u padu za čak 76%, odnosno u padu za 1% u odnosu na kraj 2015. godine, dok su kratkoročni krediti u odnosu na 2008. godinu manji za 41%, ali su zabilježili rast od 1% u odnosu na kraj 2015. godine.

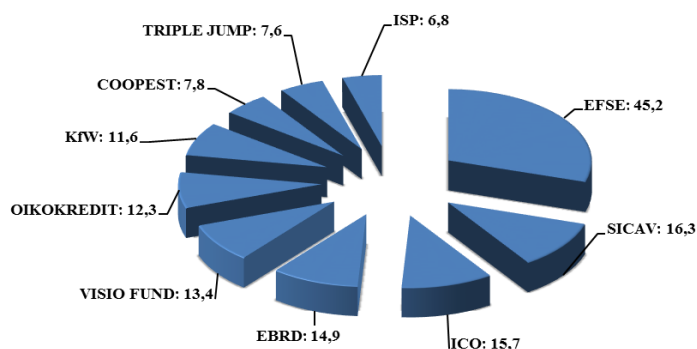
Grafikon 6. Obaveze po uzetim kratkoročnim i dugoročnim kreditima

Deset najznačajnijih kreditora MKO su:

- 1.) EFSE – Evropski fond za Jugoistočnu Evropu, Luksemburg (45,2 miliona KM);
- 2.) Responsibility SICAV, Švicarska (16,3 miliona KM);
- 3.) ICO – Instituto de Credito Oficial, Španija (15,7 miliona KM);
- 4.) EBRD – Evropska banka za obnovu i razvoj, V. Britanija (14,9 miliona KM)
- 5.) Vision Fund, USA (13,4 miliona KM);
- 6.) Oikokredit, Holandija (12,3 miliona KM);
- 7.) KfW - Kreditanstalt fur Wiederaufbau, Njemačka (11,6 miliona KM);
- 8.) Coopest, Holandija (7,8 miliona KM)
- 9.) Triple Jump B.V, Holandija (7,6 miliona KM)
- 10.) Intesa Sanpaolo banka (6,8 miliona KM)

Grafikon 7. Najznačajniji izvori sredstava MKO (u mil. KM)

Ostale obaveze iznose 24,6 miliona KM ili 6% ukupne pasive, a čine ih obaveze za porez na dobit, obaveze prema zaposlenim, dobavljačima, pasivna vremenska razgraničenja i drugo. Procent ostalih obaveza na nivou sektora u odnosu na ukupne obaveze iznosi 10,58%, a gledajući pojedinačno, ukupno 7 MKF ima procent ostalih obaveza veći od 10% u odnosu na ukupne obaveze.

Vanbilansna evidencija na dan 31.12.2016. godine iznosi 115,9 miliona KM i manja je za 5% u odnosu na kraj prethodne godine.

2.2. Kapital

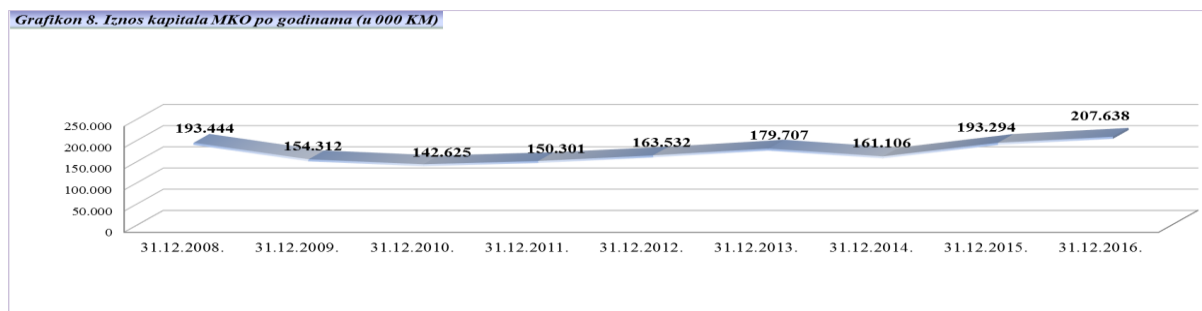
Ukupni kapital MKO na dan 31.12.2016. godine iznosi 207,6 miliona KM ili 47% ukupne pasive i veći je za 14,3 miliona KM ili 7% u odnosu na kraj 2015. godine. Kapital MKF iznosi 204,1 milion KM ili 98,3%, a kapital jednog MKD 3,5 miliona KM ili 1,7%.

Ukupan kapital mikrokreditnog sektora (umanjen za donirani kapital) iznosi 36,76% ukupne aktive, a 2 MKF imaju procent iznosa kapitala (umanjenog za donirani kapital) u odnosu na ukupnu aktivu manji od dozvoljenog iznosa, odnosno manji od 10% ukupne aktive.

- 000 KM -

Tabela 4. Struktura kapitala MKO											
OPIS	31.12.2015. godine					31.12.2016. godine					Indeks
	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	3	4	5	6=2+4	7	8	9	10	11=7+9	12=11/6
Donirani kapital	56.096	30	0	0	56.096	45.851	22	0	0	45.851	82
Osnovni kapital	3.821	2	600	21	4.421	3.820	2	600	17	4.420	100
Višak/manjak prihoda nad rashodima	128.432	67	0	0	128.432	152.598	75	0	0	152.598	119
Emisiona ažia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Neraspoređena dobit	0	0	331	12	331	0	0	1.016	29	1.016	307
Zakonske rezerve	0	0	1.908	67	1.908	0	0	1.909	54	1.909	100
Ostale rezerve	2.106	1	0	0	2.106	1.844	1	0	0	1.844	88
UKUPNO KAPITAL	190.455	100	2.839	100	193.294	204.113	100	3.525	100	207.638	107

Posmatrajući iznos kapitala MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos istog zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosio 193,4 miliona KM. Kapital MKO, na dan 31.12.2016. godine, iznosio je 207,6 miliona KM, i za 14,2 miliona KM ili 7% je veći u odnosu na kraj 2008. godine.

U strukturi kapitala MKF najznačajniji je višak prihoda nad rashodima koji iznosi 152,6 miliona KM, te čini 75% ukupnog kapitala MKF i veći je za 24,2 miliona KM ili 19% u odnosu na kraj prethodne godine. Manjak prihoda nad rashodima za period od 01.01. do 31.12.2016. godine ostvarila je 1 MKF, a višak prihoda nad rashodima 10 MKF, dok je jedno MKD ostvarilo neto dobit. Višak prihoda nad rashodima odnosno dobit od redovnog poslovanja na dan 31.12.2016. godine ostvarilo je 6 MKF i 1 MKD, dok je 5 MKF ostvarilo manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja. Od tih 5 MKF, četiri MKF su zahvaljujući vanrednim prihodima, na kraju 2016. godine, ostvarile pozitivan rezultat. Vanredni prihodi direktan su rezultat povećane naplate potraživanja po otpisanim kreditima. Značajan izvor kapitala MKF čini donirani kapital koji iznosi 45,9 miliona KM ili 22% ukupnog kapitala MKF. Iznos doniranog kapitala o kojem izvještavaju MKO manji je za 10,2 miliona KM ili 18% u odnosu na kraj prethodne godine. U skladu sa članom 11. Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije, MKO su dužne voditi evidenciju o doniranim sredstvima i tretirati ih kao donirani kapital o čijem stanju su dužne izvještavati Agenciju. Prema zvaničnim kvartalnim izvještajima koje dostavljaju Agenciji, 10 MKF iskazuje vrijednost doniranog kapitala u svojim izvještajima, te vodi evidenciju o stanju istog.

Smanjenje doniranog kapitala i povećanje akumuliranog viška prihoda nad rashodima MKF rezultat je instrukcije Agencije da se u bilansu stanja na poziciji doniranog kapitala iskazuju samo donacije za kreditni fond, dok se donacije za operativne troškove i stalna sredstva evidentiraju na akumulirani višak prihoda nad rashodima.

Osnovni kapital MKF na dan 31.12.2016. godine iznosi 3,8 miliona KM ili 2% ukupnog kapitala MKF. Ostale rezerve, koje se odnose na 2 MKF, iznose 1,8 miliona KM, ili 1% ukupnog kapitala MKF. Osnovni kapital jednog MKD iznosi 600 hiljada KM, a neraspoređena i dobit tekuće godine 1.016 hiljada KM.

2.3. Kreditni portfolio

Osnovna djelatnost MKO je mikrokreditiranje na koje se odnosi iznos od 377,9 miliona KM ili 86% ukupne aktive mikrokreditnog sektora. Nivo ukupnih kredita sektora zavisi od stanja kredita MKF na koje se odnosi 349,8 miliona KM ili 92,6% od ukupnih kredita, dok se na MKD odnosi 28,1 milion KM ili 7,4% od ukupnih kredita. Neto krediti, koje čine ukupni krediti umanjeni za rezerve za kreditne gubitke prikazani su u Tabeli 5.

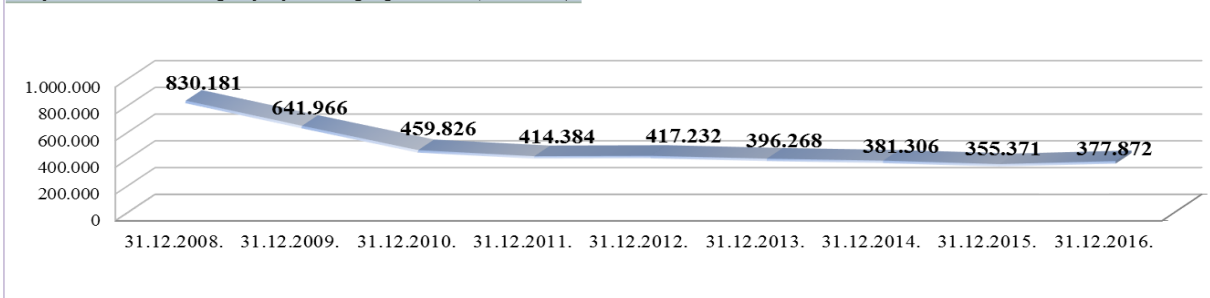
- 000 KM -

Tabela 5. Neto krediti								
Red. Broj	OPIS	31.12.2015. godine			31.12.2016. godine			Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8=(6+7)	9=8/5
1.	Kreditni	338.599	16.772	355.371	349.791	28.081	377.872	106
2.	Rezerve za kreditne gubitke	3.359	29	3.388	3.193	176	3.369	99
3.	Neto krediti (1.-2.)	335.240	16.743	351.983	346.598	27.905	374.503	106

Neto krediti iznose 374,5 miliona KM i za 6% su veći u odnosu na 31.12.2015. godine, dok su krediti na bruto osnovi također veći za 6% u odnosu na kraj prethodne godine.

Rezerve za kreditne gubitke iznose 3,4 miliona KM i manje su za 1% u odnosu na 31.12.2015. godine. Omjer rezervi za kreditne gubitke u odnosu na ukupan kreditni portfolio iznosi 0,89%, te u odnosu na omjer sa 31.12.2015. godine, bilježi poboljšanje od 0,06 procentnih poena.

Grafikon 9. Iznos bruto portfolija MKO po godinama (u 000 KM)

Posmatrajući bruto portfolio MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos istog zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosio 830,2 miliona KM. Ukupan bruto portfolio na dan 31.12.2016. godine iznosio je 377,9 miliona KM, i isti je manji za 54% u odnosu na kraj 2008. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad bruto portfolija, kod kojih je isti pao za čak 89%, odnosno 68%.

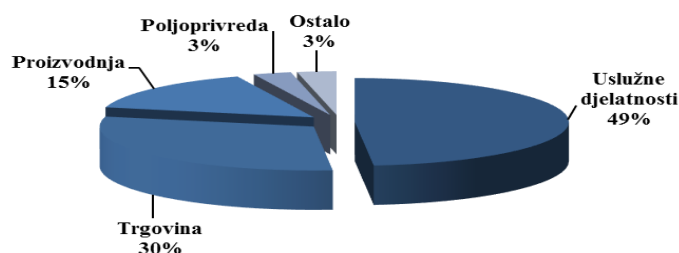
- 000 KM -

Tabela 6. Sektorska i ročna struktura mikrokredita MKO na dan 31.12.2016. godine

Red. Broj	Mikrokrediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti	Dospjela potraživanja	UKUPNO	%
1	2	3	4	5	6=(3+4+5)	7
1.	Pravnim licima					
a.)	Uslužne djelatnosti	225	4.274	10	4.509	49%
b.)	Trgovina	203	2.577	13	2.793	30%
c.)	Poljoprivreda	14	252	0	266	3%
d.)	Proizvodnja	120	1.323	4	1.447	15%
e.)	Ostalo	46	228	1	275	3%
	UKUPNO 1:	608	8.654	28	9.290	100%
2.	Fizičkim licima					
a.)	Uslužne djelatnosti	5.806	62.739	279	68.824	19%
b.)	Trgovina	2.003	17.563	82	19.648	5%
c.)	Poljoprivreda	9.236	116.499	351	126.086	34%
d.)	Proizvodnja	651	7.643	26	8.320	2%
e.)	Stambene potrebe	3.418	73.088	137	76.643	21%
f.)	Ostalo	11.528	57.219	314	69.061	19%
	UKUPNO 2:	32.642	334.751	1.189	368.582	100%
	UKUPNO (1+2):	33.250	343.405	1.217	377.872	

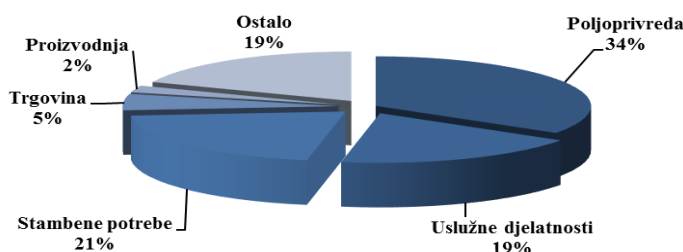
Od ukupnog iznosa mikrokredita, 9,3 miliona KM ili 2% plasirano je pravnim licima, a 368,6 miliona KM ili 98% plasirano je fizičkim licima. U ročnoj strukturi mikrokredita, na kratkoročne kredite, u koje se uključuju i dospjela potraživanja odnosi se 34,5 miliona KM ili 9%, a na dugoročne kredite 343,4 miliona KM ili 91%. Sama dospjela potraživanja ukupno iznose 1,2 miliona KM i gotovo u cijelosti se odnose na kredite date fizičkim licima.

Grafikon 10. Sektorska struktura mikrokredita plasiranih pravnim licima

Prema granskoj strukturi, najveći iznos od ukupnog iznosa mikrokredita datih **pravnim licima**, plasiran je za uslužne djelatnosti i trgovinu – uslužne djelatnosti 4,5 miliona KM ili 49%, odnosno trgovina 2,8 miliona KM ili 30%. Za proizvodnju dato je 1,4 miliona KM ili 15% od ukupnog iznosa mikrokredita datih pravnim licima, dok je za poljoprivredu dato 0,3 miliona KM ili 3%, a za ostale namjene 0,3 miliona KM ili 3%.

Grafikon 11. Sektorska struktura mikrokredita plasiranih fizičkim licima

Što se tiče kredita datih **fizičkim licima**, 126,1 milion KM ili 34% plasirano je za poljoprivredu, zatim za stambene potrebe 76,7 miliona KM ili 21%, za uslužne djelatnosti 68,8 miliona KM ili 19%, za trgovinu je plasirano 19,6 miliona KM ili 5%, za proizvodnju 8,3 miliona KM ili 2%, te za ostalo 69,1 milion KM ili 19%.

- 000 KM -

Tabela 7. Sektorska struktura mikrokredita				
Mikrokrediti za:	31.12.2015.	31.12.2016.	Učešće	Indeks
poljoprivreda	122.622	126.352	34%	103
stambene	64.657	76.643	20%	119
usluge	76.481	73.333	19%	96
ostalo	56.979	69.336	18%	122
trgovina	25.588	22.441	6%	88
proizvodnja	9.044	9.767	3%	108
ukupno	355.371	377.872	100%	106

Na osnovu analize granske strukture zaključuje se da je mikrokreditiranje najvećim dijelom usmjereno na kreditiranje poljoprivrede (34%), stambenih potreba (20%) i uslužnih djelatnosti (19%) te se većim dijelom odnosi na dugoročne kredite fizičkim licima iz čega proističe da se krediti u najvećem broju slučajeva odobravaju licima koja nemaju pristup tradicionalnim izvorima finansiranja kako zbog rizičnosti posla kojeg obavljaju, tako i zbog nedostatka adekvatnih kolaterala.

U odnosu na kraj prethodne godine, procenat ukupnih kredita koji se daju po svim kreditnim proizvodima u porastu je od 3% do 22%, osim kredita za usluge i trgovinu koji su u padu za 4% odnosno 12% u posmatranom periodu. U pogledu ročnosti mikrokredita, dugoročni

mikrokrediti su u porastu za 9% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su kratkoročni mikrokrediti (uključujući i dospjela potraživanja), u padu za 12% u posmatranom periodu.

- 000 KM -

OPIS	31.12.2015.	31.12.2016.	Učešće	Indeks
Dugoročni mikrokrediti	316.294	343.405	91%	109
Kratkoročni mikrokrediti s dospjelim potraživanjima	39.077	34.467	9%	88
UKUPNO	355.371	377.872	100%	106

Prema izvještajima koje su mikrokreditne organizacije dostavile Agenciji vezano za iznos rizičnog portfolija uslijed elementarnih nepogoda iz maja/svibnja 2014. godine na dan 31.12.2016. godine, aktivni kreditni portfolio koji nije kasnio sa 30.04.2014. godine, a koji je rizičan uslijed elementarnih nepogoda iznosi 1,1 milion KM. Kreditni portfolio koji je kasnio sa 30.04.2014. godine, a koji je dodatno rizičan, uslijed elementarnih nepogoda, na dan 31.12.2016. godine, iznosi 33 hiljade KM. Kreditni portfolio koji je ponovo ugovoren – reprogramiran uslijed elementarnih nepogoda na dan 31.12.2016. godine, iznosi 0,4 miliona KM. Najveće učešće u iznosu reprogramiranih kredita uslijed elementarnih nepogoda imaju krediti za poljoprivredu (34%) i krediti za stambene potrebe (30%).

Odlukom o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07), MKO su dužne sva kreditna sredstva i druga potraživanja raspoređivati u određene grupe primjenom kriterija broja dana kašnjenja u otplati na način da za svaku grupu izdvaja rezerve za kreditne i druge gubitke na teret troškova poslovanja. Osnovicu za obračun visine rezervi čini iznos neotplaćenog kredita, dospjele kamate i naknade i sve druge stavke kod kojih je MKO izložena riziku nemogućnosti naplate, odnosno poslovnog neuspjeha. Iznosi potraživanja razvrstanih u zadane grupe i obračunate rezerve po tim grupama sa stanjem na dan 31.12.2016. godine vide se iz slijedeće tabele.

- 000 KM -

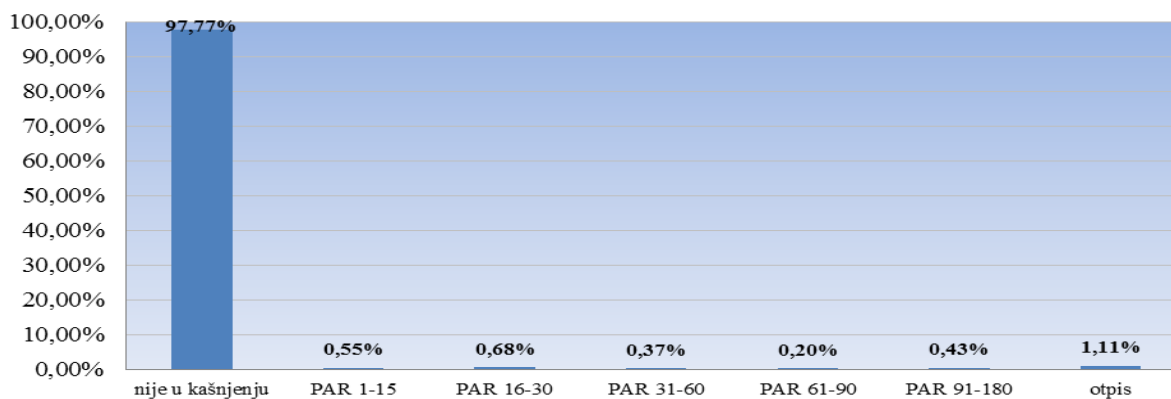
Rb	Dani kašnjenja	Stope rezer vi— sanja	Iznos kredita	Učešće (%)	Dospjela kamata		Iznos ostalih stavki aktive	Rezervisanja			Ukupna rezervisanja
					Stopa rezer vi— sanja	Iznos kamate		Po kreditima	Po dospjelim kamatama	Po ostalim stavkama aktive	
1	2	3	4	5	6	7	8	9=(4x3)/100	10=(7x6)/100	11=(8x3)/100	12=(9+10+11)
1.	0	0%	369.450	97,77	0%	265	303	0	0	0	0
2.	1 – 15	2%	2.088	0,55	2%	30	0	42	1	0	43
3.	16 – 30	15%	2.559	0,68	100%	46	0	384	46	0	430
4.	31 – 60	50%	1.391	0,37	100%	41	0	695	41	0	736
5.	61 – 90	80%	752	0,20	100%	30	0	601	30	0	631
6.	91 – 180	100%	1.632	0,43	100%	74	0	1.646	74	0	1.720
UKUPNO			377.872	100,00		486	303	3.368	192	0	3.560
7.	preko 180	Otpis	1.192		100%	100					

*U koloni 9. u kategoriji dana u kašnjenju (91-180), uključena su dodatna rezervisanja jedne MKF za reprogramirane kredite i dodatna rezervisanja u skladu sa usaglašavanjem načina obračuna rezervi po instrukcijama Agencije.

Kašnjenje u otplati duže od jednog dana imaju krediti u iznosu od 8,4 miliona KM ili 2,23%, dok 97,77% kredita nije u kašnjenju. Ukupan iznos dospjelih kamata po aktivnim kreditima koji imaju kašnjenje u otplati duže od jednog dana iznosi 0,2 miliona KM. Ukupan iznos obračunatih rezervi po svim osnovama je 3,6 miliona KM i nalaze se na približno istom nivou u odnosu na 31.12.2015. godine.

U toku 2016. godine, MKO su otpisale 4,1 milion KM glavnice i 0,3 miliona KM kamate.

Grafikon 12. Kvalitet portfolija MKO

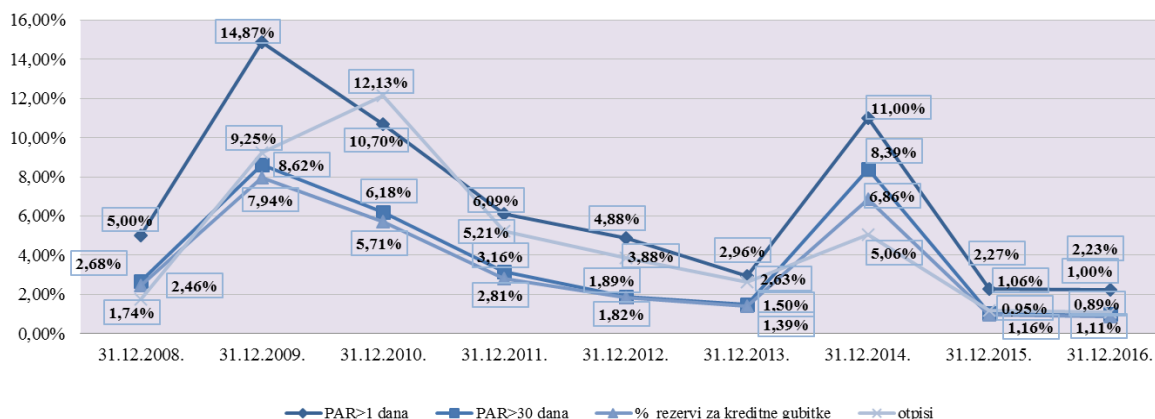

2.3.1. Ključni pokazatelji kvalitete kreditnog portfolija

U poređenju s krajem prethodne godine, sa 31.12.2016. godine, mikrokreditni portfolio bilježi rast od 6% (22,5 miliona KM), te iskazuje poboljšanje pokazatelja kvaliteta aktivnog kreditnog portfolija. Većina MKO izložena je pritisku konkurencije kako od većih MKO tako i od banaka, te se mnoge MKO i dalje suočavaju s nedostatkom sredstava za finansiranje kreditnog portfolija.

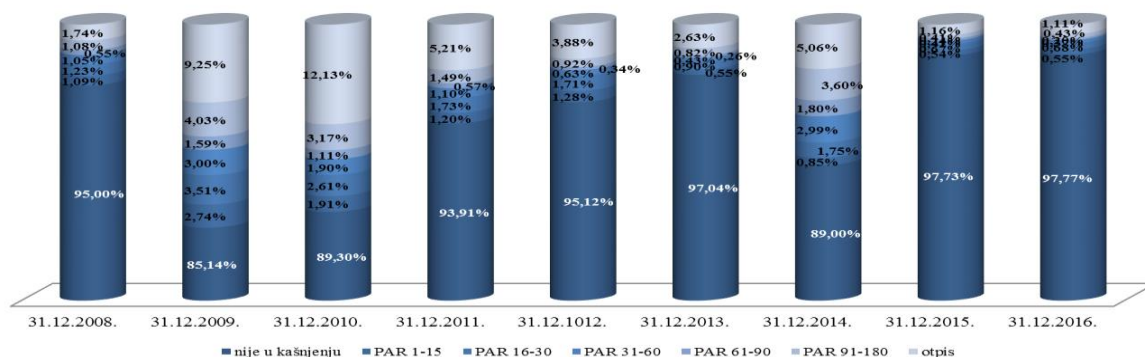
Poboljšanje pokazatelja kvalitete aktivnog portfolija iskazano je smanjenjem stope rezervi za kreditne gubitke, sa 0,95%, koliko je iznosila na 31.12.2015. godine, na 0,89%. Isto tako, portfolio u riziku preko 30 dana kašnjenja bilježi poboljšanje, te je sa 1,06% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, smanjen na 1,00%. Ukupan rezultat sektora po pitanju rizičnosti portfolija nalazi se u okviru propisanog standarda (ispod 5%), a gledajući pojedinačno tri MKF krše propisani standard. Portfolio u riziku preko jednog dana kašnjenja, bilježi blago poboljšanje, te je sa 2,27% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, smanjen na 2,23%.

Grafikon 13. Pokazatelji kvaliteta aktivnog portfolija MKO

U toku 2016. godine, MKO su otpisale 2.320 kreditnih partija (2.287 otpisanih kreditnih partija odnose se na fizičke osobe, a 33 na pravne osobe) u ukupnom iznosu od 4,4 miliona KM, od čega se 4,1 milion KM odnosi na otpisanu glavnica.

Grafikon 14. Klasifikacija bruto portfolija MKO po godinama

Na nivou sektora, procenat otpisa sa 31.12.2016. godine iznosio je 1,11% i ovaj pokazatelj je, u odnosu na kraj prethodne godine, smanjen za 0,05 procentnih poena, te se nalazi u okviru propisanog standarda. Dvije MKF ne zadovoljavaju standard Agencije u pogledu procenta otpisa kredita koji mora biti ispod 3%.

- 000 KM -

OPIS	FIZIČKA LICA		PRAVNA LICA		UKUPNO	
	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje na datum 01.01.2016.	105.851	11.280	2.798	296	108.649	11.576
Promjene u 2016. godini:						
Novi otpis u tekućoj godini	3.929	334	128	11	4.057	345
<i>otpis u periodu 01.01.-31.03.</i>	887	76	17	2	904	78
<i>otpis u periodu 01.04.-30.06.</i>	975	85	32	2	1.007	87
<i>otpis u periodu 01.07.-30.09.</i>	938	79	16	1	954	80
<i>otpis u periodu 01.10.-31.12.</i>	1.129	94	63	6	1.192	100
Naplaćeno u tekućoj godini	9.086	806	116	9	9.202	815
<i>naplata otpisa u periodu 01.01.-31.03.</i>	2.107	205	22	2	2.129	207
<i>naplata otpisa u periodu 01.04.-30.06.</i>	2.374	206	50	3	2.424	209
<i>naplata otpisa u periodu 01.07.-30.09.</i>	2.194	193	29	2	2.223	195
<i>naplata otpisa u periodu 01.10.-31.12.</i>	2.411	202	15	2	2.426	204
Trajni otpis u tekućoj godini	548	78	3	0	551	78
<i>trajni otpis u periodu 01.01.-31.03.</i>	467	65	0	0	467	65
<i>trajni otpis u periodu 01.04.-30.06.</i>	26	3	0	0	26	3
<i>trajni otpis u periodu 01.07.-30.09.</i>	25	6	0	0	25	6
<i>trajni otpis u periodu 01.10.-31.12.</i>	30	4	3	0	33	4
Saldo na datum 31.12.2016.	100.146	10.730	2.807	298	102.953	11.028

* Napomena: Podaci u Tabeli 10. razlikuju se od ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima prikazanih u vanbilansnoj evidenciji za iznos od 1,5 miliona KM koji se odnosi na sudske troškove, zatezne i procesne kamate kao dio vansudskih nagodbi kod tri MKF.

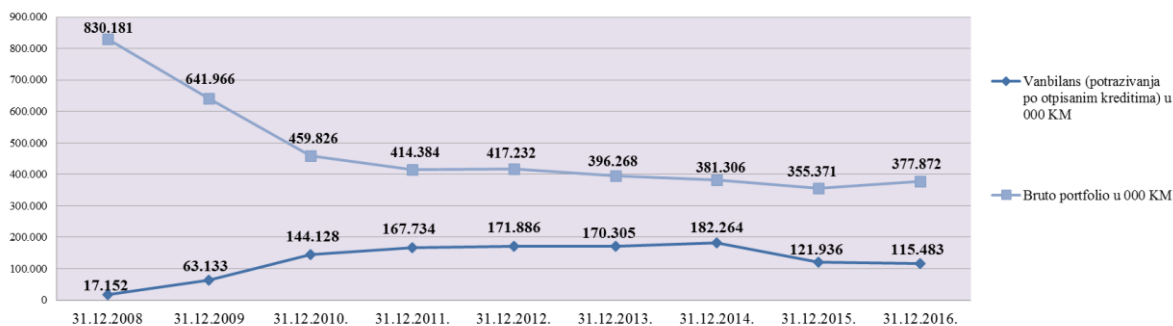
Mikrokreditne organizacije nastavile su ulagati napore u naplatu potraživanja po otpisanim kreditima, pa su tako u toku 2016. godine, naplatile 9,2 miliona KM otpisane glavnice i 0,8 miliona KM otpisane kamate, dok je u istom izvještajnom periodu trajni otpis iznosio 0,6 miliona KM po glavnici i 0,1 milion KM po kamati. Što se tiče efikasnosti naplate otpisanih kredita u toku 2016. godine, 4 MKF su imale procenat efikasnosti naplate otpisanih kredita u Agencija za bankarstvo Federacije BiH
Sektor za nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija

rasponu od 10% do 13% u odnosu na ukupan iznos potraživanja po otpisanim kreditima, dok su 7 MKF i 1 MKD imale procenat efikasnosti naplate u rasponu od 6% do 9%.

Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima koja se nalaze u vanbilansnoj evidenciji sa 31.12.2016. godine iznose 115,5 miliona KM i manja su za 5% u odnosu na kraj prethodne godine.

U odnosu na 2008. godinu, bruto portfolio MKO manji je za 54%, dok su potraživanja po otpisanim kreditima veća skoro 7 puta, i sa 31.12.2016. godine čine 31% ukupnog kreditnog portfolija. Postoje značajna odstupanja u kvalitetu portfolija između različitih MKO, koja su evidentna iz podatka da tri MKF imaju preko 60% ukupno otpisanih kredita u odnosu na ukupni bruto portfolio (kod jedne MKF ukupan iznos potraživanja po otpisanim kreditima, koji se nalaze u vanbilansu veći je od iznosa ukupnih bruto kredita za 119%), što je direktna posljedica kreditne ekspanzije u prošlosti i nedomaćinskog upravljanja imovinom MKF. Jedna MKF i jedno MKD iskazali su ukupne otpise ispod 10% ukupnog bruto portfolija.

Grafikon 15. Potraživanja po otpisanim kreditima i bruto portfolio MKO

MKO su dužne pokrenuti sudske sporove za naplatu otpisanih potraživanja preko 180 dana u cilju zaštite imovine MKO.

2.3.2. Otplata kredita sa instrumentom osiguranja jamstvom i prigovori klijenata

Posljedice globalne ekonomske krize na finansijski sektor, neadekvatne kreditne politike i slabosti internih kontrola MKO, te opća prezaduženost korisnika mikrokredita, utjecale su na proces kreditiranja i kvalitetu kreditnog portfolija. Aktiviranje instrumenata osiguranja u slučaju osiguranja kredita jamstvom nastaje kao rezultat nenaplativih potraživanja po kreditima iz ranijih perioda, ili uslijed nemogućnosti servisiranja dospjelih kreditnih obaveza od strane klijenata. S ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koji se otplaćuju putem jemstva, Agencija je od 31.12.2009. godine propisala izvještajni obrazac OKJ.

Prema izvještajima o otplati kredita na teret jemaca kod MKO u Federaciji BiH ukupan broj kreditnih partija u aktivnom kreditnom portfoliju MKO na dan 31.12.2016. godine je bio 153.274 od čega su 1,23% kreditnih partija otplaćivali jemci što je manje za 0,35 procentnih poena u odnosu na procenat kredita koje su otplaćivali jemci u ukupnom broju kredita na dan 31.12.2015. godine (2015.:1,58%). Prema kvartalnim izvještajima, ukupan bruto kreditni portfolio u MKO sektoru na dan 31.12.2016. godine je iznosio 377.872 hiljade KM od čega je udio preostalog duga kredita koji su se otplaćivali na teret jemaca iznosio 1,29% što je za 0,41 procentnih poena manje u odnosu na udio preostalog duga kredita koji su se otplaćivali na teret jemaca u ukupnom bruto kreditnom portfoliju na kraju 2015. godine (2015.: 1,70%).

Prema izvještajima MKO, a shodno Odluci o načinu postupanja banke, MKO i lizing društva po prigovoru klijenta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 23/14 i 62/14), u periodu od

01.10. do 31.12.2016. godine, podneseno je ukupno 62 prigovora prema MKO. Za 7 MKF i 1 MKD nema evidentiranih prigovora.

Sudužnici/jemci su uputili 17 prigovora, dužnici 26 prigovora, dok su ostale zainteresirane strane uputile 19 prigovora. MKO su pozitivno riješile 8 prigovora, negativno 43 prigovora, dok je 11 prigovora u procesu obrade i izjašnjenja.

2.4. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite

Efektivna kamatna stopa na mikrokredite je ukupna cijena tih kredita, a obračunava se i iskazuje u skladu sa Odlukom o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite – Prečišćeni tekst („Službene novine Federacije BiH“, broj: 48/12). U obračun efektivne kamatne stope uključuju se podaci o visini nominalne kamatne stope na kredite, iznosu naknada i provizija koje MKO izračunavaju klijentu u postupku odobravanja kredita i iznos naknada i provizija poznatih na dan izračuna, koje MKO izračunava klijentu tokom realizovanja ugovora o kreditu. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope računaju se na novoodobrene kredite u izvještajnom mjesecu.

Rb.	OPIS	Ukupan iznos isplata mikrokredita u IV kvartalu 2016. godine (u 000 KM)	Ponderisana nominalna kamatna stopa (prosječna)	Ponderisana efektivna kamatna stopa (prosječna)
1.	Kratkoročni mikrokrediti za:	16.653	18,08%	28,49%
1.1.	Uslužne djelatnosti	2.832	15,54%	27,14%
1.2.	Trgovinu	1.055	17,33%	27,40%
1.3.	Poljoprivredu	4.112	13,27%	24,42%
1.4.	Proizvodnju	398	13,89%	22,28%
1.5.	Stambene potrebe	1.791	20,64%	28,05%
1.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	1.047	25,00%	36,24%
1.7.	Ostalo	5.418	20,98%	31,13%
2.	Dugoročni mikrokrediti za:	77.245	21,01%	25,03%
2.1.	Uslužne djelatnosti	13.609	20,90%	25,12%
2.2.	Trgovinu	3.613	20,47%	24,65%
2.3.	Poljoprivredu	23.876	19,79%	23,37%
2.4.	Proizvodnju	1.486	20,01%	24,21%
2.5.	Stambene potrebe	16.172	20,78%	24,30%
2.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	1.045	25,14%	32,09%
2.7.	Ostalo	17.444	22,85%	27,53%
UKUPNO		93.898	20,49%	25,64%

U skladu s mjesečnim izvještajima o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama po kreditima, u četvrtom kvartalu 2016. godine, MKO su plasirale mikrokredite u ukupnom iznosu od 93,9 miliona KM što je za 3,6 miliona KM, odnosno 4% više u odnosu na iznos mikrokredita plasiranih u istom periodu prethodne godine. Sa stanjem na 31.12.2016. godine, MKO su imale 153.274 aktivne kreditne partije, što je za 3.655 kreditnih partija, odnosno 2% više u odnosu na kraj prethodne godine. Prosječan iznos mikrokredita na nivou sektora, na dan 31.12.2016. godine, bio je 2.465 KM, prosječan iznos mikrokredita MKF iznosi 2.339 KM, dok je prosječan iznos mikrokredita u MKD 7.594 KM.

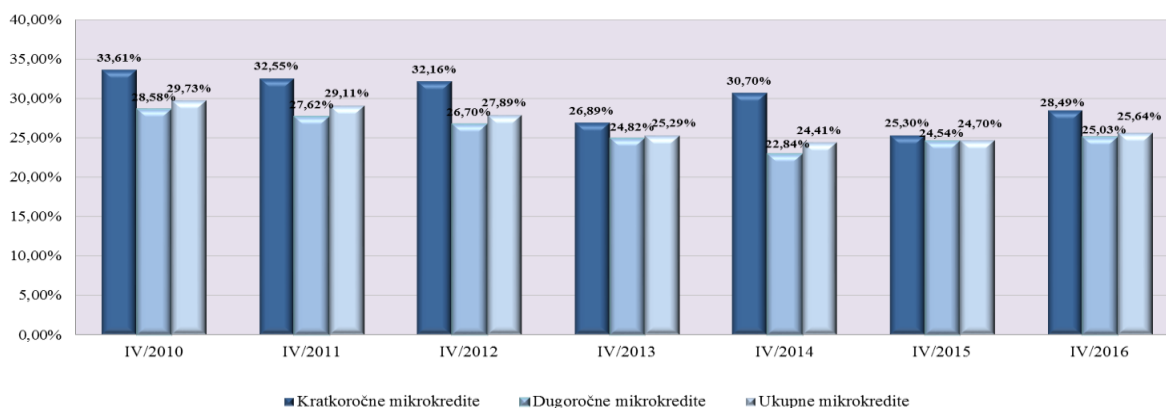
Za kratkoročne kredite, prosječna ponderisana nominalna kamatna stopa kreće se u rasponu od 13,27% za poljoprivredu do 25,00% za nenamjenske kredite, a efektivna kamatna stopa u rasponu 22,28% za proizvodnju do 36,24% za nenamjenske kredite. Prosječna ponderisana

nominalna kamatna stopa na dugoročne kredite kreće se u rasponu 19,79% za poljoprivredu do 25,14% za nenamjenske kredite, a efektivna kamatna stopa u rasponu od 23,37% za poljoprivredu do 32,09% za nenamjenske kredite. Analizirajući efektivne kamatne stope MKO po kreditnim proizvodima zaključuje se da su najjeftiniji krediti plasirani za poljoprivredu i proizvodnju, dok su najskuplji nenamjenski i ostali krediti.

Prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na kratkoročne, dugoročne i ukupne mikro kredite u Federaciji BiH po kvartalima prikazane su u slijedećoj tabeli.

Tabela 12. Prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na mikro kredite po kvartalima							
PROSJEČNA PONDERISANA EKS na:	IV/2010	IV/2011	IV/2012	IV/2013	IV/2014	IV/2015	IV/2016
Kratkoročne mikro kredite	33,61%	32,55%	32,16%	26,89%	30,70%	25,30%	28,49%
Dugoročne mikro kredite	28,58%	27,62%	26,70%	24,82%	22,84%	24,54%	25,03%
Ukupne mikro kredite	29,73%	29,11%	27,89%	25,29%	24,41%	24,70%	25,64%

Grafikon 16. Prosječne ponderisane EKS na mikro kredite (u %)

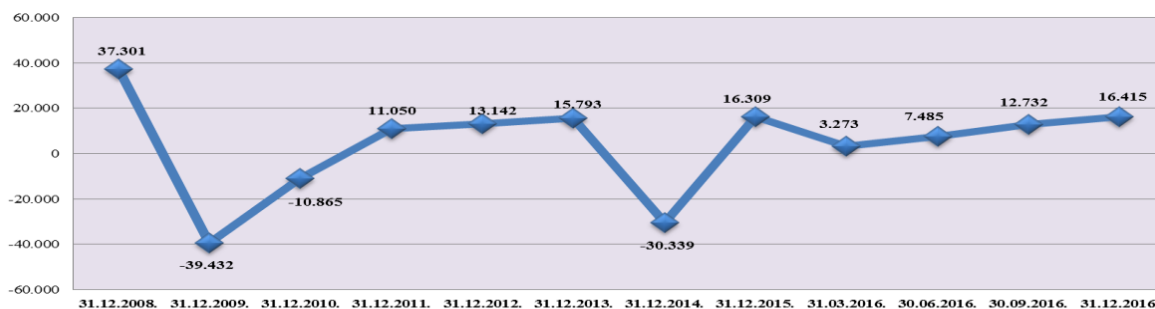
Mikro kreditne organizacije su povećale efektivne kamatne stope na ukupne mikro kredite, pa su tako, na kraju četvrtog kvartala 2016. godine, prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na ukupne kredite u mikro kreditnom sektoru iznosile 25,64%, te su u odnosu na četvrti kvartal 2015. godine, ostvarile rast od 0,94 procentnih poena. Posmatrajući isti period, prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na kratkoročne kredite iznosile su 28,49%, te su zabilježile rast od 3,19 procentnih poena. Prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na dugoročne kredite na kraju četvrtog kvartala 2016. godine, iznosile su 25,03%, te su u porastu za 0,49 procentnih poena u odnosu na četvrti kvartal prethodne godine.

2.5. Bilans uspjeha

U periodu 01.01. - 31.12.2016. godine, jedno MKD ostvarilo je neto dobit u iznosu od 685 hiljada KM (01.01. – 31.12.2015.: 331 hiljada KM neto dobiti). U ovom periodu MKF su ostvarile višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 15.730 hiljada KM, dok su u istom periodu prethodne godine, MKF ostvarile višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 15.978 hiljada KM.

U periodu 01.01. - 31.12.2016. godine, od ukupno 11 MKF, 10 MKF je ostvarilo višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 15.770 hiljada KM, dok je 1 MKF ostvarila manjak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 40 hiljada KM. Na ostvareni višak prihoda nad rashodima 10 MKF su obračunale porez na dobit u iznosu 1.756 h/KM, u skladu sa novim Zakonom o porezu na dobit ("Službene novine Federacije BiH", broj: 15/16) i mišljenjem Ministarstva Financija FBiH, br. 05-14-2-5143/16-1 od 27.07.2016. godine.

Grafikon 17. Ukupan finansijski rezultat MKO po godinama (u 000 KM)

Na nivou mikrokreditnog sektora u Federaciji BiH, ostvaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 16.415 hiljada KM, što je za 106 hiljada KM ili 1% više u odnosu na isti period prethodne godine.

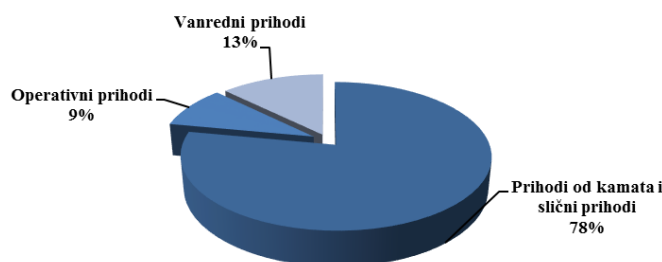
Struktura bilansa uspjeha mikrokreditnog sektora Federacije BiH je prikazana u Tabeli 13.

- 000 KM -

Tabela 13. Bilans uspjeha MKO										
Red. broj	OPIS	Za period 01.01. - 31.12.2015. g.				Za period 01.01. - 31.12.2016. g.				Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	%	MKF	MKD	Ukupno	%	
1	2	1	2	3=(1+2)	4	5	6	7=(5+6)	8	9=(7/3)
1.	PRIHODI									
1.1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	65.067	1.850	66.917	88	67.361	3.713	71.074	89	106
1.2.	Operativni prihodi	8.778	139	8.917	12	8.204	278	8.482	11	95
2.	UKUPNI PRIHODI (1.1.+1.2.)	73.845	1.989	75.834	100	75.565	3.991	79.556	100	105
3.										
3.1.	Rashodi po kamatama i slični rashodi	10.211	633	10.844	15	9.800	1.355	11.155	15	103
3.2.	Operativni rashodi	55.076	959	56.035	79	56.747	1.553	58.300	79	104
3.3.	Trošk. rez. za kred. i dr. gubitke	4.417	68	4.485	6	4.006	346	4.352	6	97
4.	UKUPNI RASHODI (3.1.+3.2.+3.3.)	69.704	1.660	71.364	100	70.553	3.254	73.807	100	103
5.	VANREDNI PRIHODI	13.846	17	13.863		11.600	15	11.615		84
6.	VANREDNI RASHODI	2.009	15	2.024		882	6	888		44
7.	UKUPNO PRIHODI - RASHODI (2+5-6)	15.978	331	16.309		15.730	746	16.476		101
8.	VIŠAK/MANJAK PRIHODA NAD RASHODIMA	15.978		15.978		15.730		15.730		98
9.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA		331	331			746	746		
10.	POREZI		0	0			61	61		
11.	NETO DOBIT/GUBITAK		331	331			685	685		
12.	UKUPAN FIN. REZULTAT			16.309				16.415		

Ukupni prihodi MKO za period 01.01. - 31.12.2016. godine iznose 79,6 miliona KM, koji se većinom odnose na prihode MKF. U odnosu na isti period prethodne godine, ukupni prihodi veći su za 3,7 miliona KM ili 5%. Najveći dio prihoda, odnosi se na prihode od kamata koji iznose 71,1 milion KM ili 89% ukupnih prihoda i u odnosu na isti period prethodne godine, veći su za 4,2 miliona KM ili 6%, dok operativni prihodi iznose 8,5 miliona KM ili 11% ukupnih prihoda i u odnosu na isti period prethodne godine, manji su za 0,4 miliona KM, odnosno za 5%.

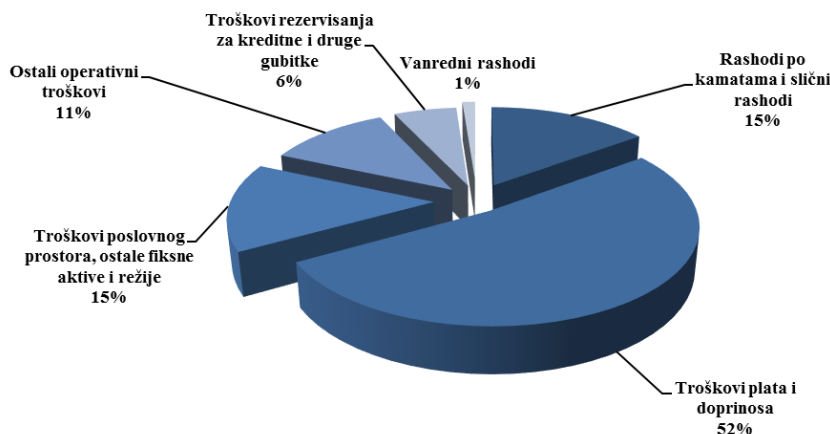
Grafikon 18. Struktura prihoda (uključeni vanredni prihodi)

Vanredni prihodi MKO ostvareni u periodu od 01.01. do 31.12.2016. godine iznose 11,6 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine, manji su za 2,2 miliona KM, odnosno za 16%. Vanredni prihodi većinom se odnose na naplatu potraživanja po otpisanim kreditima. Vanredni rashodi MKO ostvareni u toku 2016. godine iznose 0,9 miliona KM, i manji su za 1,1 milion KM odnosno 56% u odnosu na isti period prethodne godine.

Ukupni rashodi iznose 73,8 miliona KM od kojih se 70,5 miliona KM ili 96% odnosi na rashode MKF, a 3,3 miliona KM ili 4% na rashode jednog MKD. U odnosu na isti period prethodne godine ukupni rashodi veći su za 2,4 miliona KM ili 3%. U strukturi rashoda, 11,2 miliona KM ili 15% od ukupnih rashoda odnosi se na rashode po kamatama na uzete kredite i ostale slične rashode i u odnosu na isti period prethodne godine veći su za 0,3 miliona KM ili 3%. Operativni rashodi iznose 58,3 miliona KM ili 79% ukupnih rashoda i u odnosu na isti period prethodne godine, veći su za 2,3 miliona KM ili 4%. Operativni rashodi sastoje se od troškova plaća i doprinosa u iznosu od 38,8 miliona KM (01.01.-31.12.2015.: 37 miliona KM), troškova poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija u iznosu od 11 miliona KM (01.01.-31.12.2015.: 10,5 miliona KM), te ostalih operativnih troškova u iznosu od 8,5 miliona KM (01.01.-31.12.2015.: 8,5 miliona KM). Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke iznose 4,4 miliona KM ili 6% od ukupnih rashoda i u odnosu na isti period prethodne godine, manji su za 0,1 milion KM ili 3%.

Grafikon 19. Struktura rashoda (uključeni vanredni rashodi)

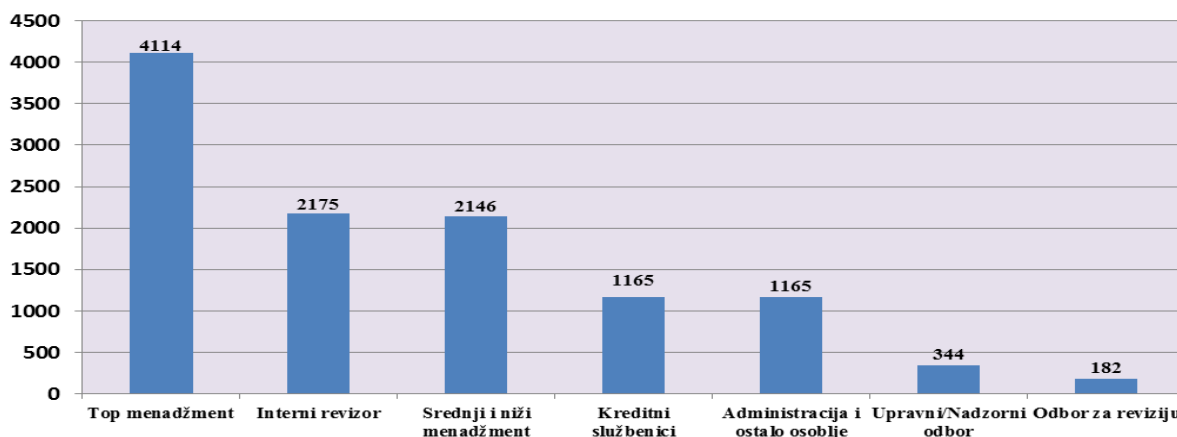

2.5.1. Standard mjesečnih primanja u mikrokreditnoj djelatnosti

Standard razumne tržišne vrijednosti je vrijednost koja se postiže na tržištu rada te se kao relevantan podatak posmatra prosječna plata Federacije BiH. Međutim pošto svaka industrija ima svoje specifičnosti, tako i mikrokreditna industrija ima svoje specifičnosti, te se u cilju poređenja koriste standardi koji vrijede za mikrokreditnu djelatnost. Standard tržišta mikrokreditne djelatnosti je približna ili ista vrijednost koja se za istu uslugu plaća na tržištu mikrokreditne industrije u približnom ili istom iznosu sa prosjekom relevantne grupe, tj. prosjekom cjelokupne mikrokreditne industrije. U cilju utvrđivanja prosjeka se uzimaju vrijednosti MKO-a čije poslovanje je usklađeno sa standardima poslovanja propisanih odlukom o ostalim općim uvjetima poslovanja mikrokreditnih organizacija, jer su plaće u takvim organizacijama tržišno utemeljene obzirom da je poslovanje u okviru propisanih mjerljivih standarda osigurano da MKO posluje u skladu sa principima poslovanja pažnjom dobrog privrednika a što je i obaveza prema čl. 40 Zakona o udruženjima i fondacijama.

Troškovi plaća i doprinosa ostvareni u periodu 01.01. - 31.12.2016. godine veći su za 5% u odnosu na isti period prethodne godine. Prema izvještajima MKO, prosječna mjesečna neto plata zaposlenika MKO na dan 31.12.2016. godine, iznosila je 1.226 KM, a prosječni mjesečni neto iznos nagrada, stimulacija i bonusa 93 KM, iz čega proizilazi da je, u mikrokreditnom sektoru, prosječna mjesečna neto plata sa bonusima iznosila 1.319 KM. Na dan 31.12.2016. godine, prosječne mjesečne neto plate višeg menadžmenta u mikrokreditnom sektoru sa bonusima su iznosile 4.114 KM, dok su prosječne mjesečne neto naknade isplaćene članovima upravnih odbora u MKO iznosile 344 KM, a članovima odbora za reviziju 182 KM. Na ovaj izvještajni datum, prosječne mjesečne neto plate internih revizora u MKO sa bonusima su iznosile 2.175 KM, srednjeg i nižeg menadžmenta 2.146 KM, kreditnih službenika 1.165 KM, te administracije i ostalog osoblja 1.165 KM.

Grafikon 20. Prosječna mjesečna plata/naknada u MKO sa uključenim bonusima (u KM)

Članom 39. Zakona o MKO propisano je da su mikrokreditne fondacije dužne investirati višak prihoda nad rashodima u obavljanje mikrokreditne djelatnosti i da nije dozvoljena direktna ili indirektna raspodjela viška prihoda nad rashodima osnivačima, članovima organa, odgovornim licima i zaposlenim u mikrokreditnoj fondaciji.

Kod jedne MKF, prosječna mjesečna neto plata višeg menadžmenta skoro 2 puta je veća u odnosu na sektorski prosjek.

3. TRANSAKCIJE S POVEZANIM LICIMA

Odredbama Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07) propisan je minimum standarda poslovanja MKO s licima, koja se u skladu sa članom 4. Zakona o MKO smatraju povezanim s MKO. Članom 6. ove Odluke Agencije propisano je da MKO može obavljati poslovne transakcije s licem koje je povezano s MKO samo u skladu sa Zakonom o MKO, odlukom Agencije i posebnim politikama MKO za poslovanje s povezanim licima, koje usvaja i prati njihovu primjenu organ upravljanja MKO. Transakcijom s povezanim licem smatra se i transakcija s trećom stranom ako su sredstva koja su korištena u transakciji prenesena povezanom licu ili su iskorištena radi stjecanja koristi povezanog lica. S tim u vezi, sve MKO dužne su uspostaviti registar povezanih lica i isti redovno ažurirati.

Također, prilikom obavljanja transakcija s povezanim licima, MKO su dužne postupati u skladu s usvojenim politikama, koje, između ostalog, podrazumijevaju da:

- sve transakcije s povezanim licima moraju biti odobrene od organa upravljanja MKO,
- lice povezano s MKO koje je član organa upravljanja MKO ne može učestvovati u glasanju prilikom donošenja odluka o poslovnim transakcijama između MKO i njega samog ili bilo kojeg drugog s njim povezanog lica,
- organ upravljanja potpiše pismenu izjavu da je bilo koja transakcija obavljena između MKO i povezanog lica, fer i u najboljem interesu za MKO,
- MKO formira i održava uredne evidencije, dokumentaciju i dosjee o odobrenjima organa upravljanja za obavljanje transakcija s povezanim licima i dr.

Pri obavljanju transakcija s povezanim licima MKO, ne mogu se ponuditi bilo kakvi povoljniji uvjeti u odnosu na druga lica, a MKO su dužne izvještavati Agenciju dostavom kvartalnih izvještaja o svim transakcijama koje je MKO obavila u izvještajnom kvartalu sa povezanim licima. U toku 2016. godine, od 12 MKO, na propisanim obrascima, 10 MKF i 1 MKD izvijestili su Agenciju o obavljenim transakcijama s povezanim licima u ukupnom iznosu od 596.020 KM. Jedna MKF i jedno MKD imaju 61% učešća u ukupnom iznosu obavljenih transakcija s povezanim osobama.

-u KM-

Tabela 14. Transakcije s povezanim licima			
Rb.	Opis transakcije	Iznos transakcija obavljenih u periodu 01.01.-31.12.2016. godine	Učešće (%)
1.	Transakcije s osnivačem i njegovim povezanim osobama	187.362	31,44%
2.	Plaćanje zajedničkih troškova povezane osobe	179.462	30,11%
3.	Plaćanje po fakturama za isporučenu robu/usluge	122.198	20,50%
4.	Refundacija troškova	63.158	10,60%
5.	Pozajmice od pravnih i fizičkih osoba	34.240	5,74%
6.	Zakup poslovnog prostora	9.600	1,61%
7.	Anuiteti po kreditu	0	0,00%
8.	Kratkoročni krediti od banaka	0	0,00%
9.	Redovne i zatezne kamate, naknade za obradu kredita	0	0,00%
10.	Advokatske usluge	0	0,00%
11.	Kratkoročni depoziti bankama	0	0,00%
12.	Potraživanja po osnovu zakupa	0	0,00%
UKUPNO		596.020	100,00%

U tabeli 14. prikazani su iznosi transakcija s povezanim licima u periodu od 01.01. do 31.12.2016. godine, iz koje je evidentno da u transakcijama sa povezanim osobama najveći udio imaju transakcije sa osnivačima MKO i njegovim povezanim osobama (31,44%),

plaćanje zajedničkih troškova povezane osobe (30,11%) i plaćanje po fakturama za isporučenu robu/usluge (20,50%). Pored navedenih transakcija, MKO su u svojim izvještajima prijavile i transakcije s povezanim licima po osnovu plaćanja zakupa poslovnog prostora, pozajmice od pravnih i fizičkih osoba i druge transakcije.

Transakcije s povezanim licima MKO o kojim su izvijestile MKO, odnose se na transakcije koje su obavljene s licima koja su povezana s osnivačem MKO i njegovim povezanim osobama (79%), članovima odbora za reviziju (12%) i članovima upravnog odbora (9%). Agencija će i u narednom periodu, u kontrolama MKO posebnu pažnju posvetiti poštivanju politika o poslovanju MKO s povezanim licima, te će cijeliti koristi koje MKO ima prilikom obavljanja ovih transakcija, shodno čemu će nalagati adekvatne mjere s ciljem otklanjanja nepravilnosti utvrđenih u poslovanju MKO s povezanim licima.

III USKLAĐENOST POSLOVANJA MKO SA STANDARDIMA SPN i FTA

U Informaciji o usklađenosti poslovanja banaka, mikrokreditnih organizacija i lizing društava sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti za godinu koja je završila 31.12.2016. navedeno je: „uzimajući u obzir ocjenu usklađenosti MKO za 2015. godinu, pojedinačne ocjene usklađenosti MKO utvrđene u kontrolama u godini koja je završila 31.12.2016., status naloga utvrđenih u kontroli izvršenja naloga te analizu dostavljenih izvještaja može se zaključiti da je kvantitet rizika od pranja novca i dalje umjeren, da je kvalitet upravljanja ovim rizikom nastavio trend rasta i da je dostigao zadovoljavajući nivo te da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost.“

Sa aspekta ocjene usklađenosti, a vezi sa analizom dostavljenih izvještaja, bitno je napomenuti da su MKO u 2016. godini izvijestile o 357 sumnjivih transfera u vrijednosti od 995.494,00 KM, te o 141 sumnjivom klijentu.

Sa aspekta ocjene usklađenosti vezane za izvršene kontrole treba napomenuti da su MKO imale ukupno 43 neusklađenosti za što je dato isto toliko naloga.

Red. broj	Naziv politike	Broj naloga	%	Prosjeck po MKO
1.	Politika o prihvatljivosti klijenta	10	23,25	0,90
2.	Politika o identifikaciji i praćenju aktivnosti klijenta	14	32,55	1,27
3.	Politika o upravljanju rizikom	19	44,20	1,72
U K U P N O		43	100,00	3,90

Najveći broj naloga odnosio se na neusklađenosti vezane za Politiku o upravljanju rizikom (44,20%), zatim neusklađenosti vezane za Politiku o identifikaciji i praćenju aktivnosti klijenta (32,55%) i Politiku o prihvatljivosti klijenta (23,25%).

U Informaciji o usklađenosti poslovanja banaka, mikrokreditnih organizacija i lizing društava sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti za godinu koja je završila 31.12.2016. je, isto tako, navedeno: “Kada posmatramo usklađenost mikrokreditnog sektora sa odredbama Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, Zakona o mikrokreditnim organizacijama, Odluke o minimalnim standardima aktivnosti mikrokreditnih organizacija na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, te ostale zakone i provedbene propise koji propisuju obaveze

mikrokreditnih organizacija na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, može se zaključiti da je mikrokreditni sektor FBiH većim dijelom usklađen sa normama koje su propisane ovim zakonima i provedbenim propisima.”

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Analizirajući izvještaje MKO sa 31.12.2016. godine može se zaključiti da poslovanje mikrokreditnih organizacija u Federaciji BiH bilježi poboljšanje u odnosu na kraj prethodne godine. Bilansna suma je zabilježila rast od 4%, kreditni portfolio je povećan za 6% uz poboljšanje pokazatelja kvalitete, također je ostvaren i rast zaposlenih (4%), kapitala (7%), dok su se obaveze po uzetim kreditima zadržale na približno istom nivou u posmatranom periodu.

Za MKO koje i dalje bilježe pad kreditnog portfolija, gubitak tržišnog segmenta, te kojima je uskraćeno povjerenje kreditora, uslijed negativnog trenda poslovanja, nemogućnosti dostizanja postavljenih standarda, važno je, u smislu održavanja supstance poslovanja, te posebno doniranih sredstava, pregovarati o spajanju ili pripajanju što predstavlja važan korak u očuvanju sektora. Konsolidacija na nivou MKO, posebno MKO srednje veličine, neophodna je za stabilizaciju mikrokreditnog sektora, u cilju povećanja ekonomije obima, poboljšanja efikasnosti poslovanja MKF kroz značajne uštede troškova, kao i povećanja kompetentnosti upravnih odbora, menadžmenta i ostalog osoblja MKO. Konsolidacija bi omogućila osnaživanje kapitalne baze manjeg broja jačih i zdravijih MKO. Kako značajan iznos kredita u pasivi mikrokreditnih organizacija dopijeva do kraja ove godine, u odsustvu podrške kreditora, organizacije mogu biti izložene problemu likvidnosti, te iz tih razloga sve MKO koje nisu operativno održive bi trebale razmotriti mogućnost spajanja ili pripajanja, kako bi se zaštitila imovina MKF, a što bi bilo u skladu sa principima poslovanja pažnjom dobrog privrednika.

Imperativ MKO u narednom periodu je poštivanje principa poslovanja s pažnjom dobrog domaćina, odnosno dobrog privrednika sa fokusom na punu transparentnost, optimizaciju troškova poslovanja i njihovu punu opravdanost, adekvatno upravljanje kreditnim rizicima što u konačnici treba rezultirati smanjenjem kamatnih stopa na mikrokredite čime bi se postigli ciljevi navedeni u ZoMKO.

Agencija, u okviru zakonskih mogućnosti, poduzima sve raspoložive nadzorne mjere i pokreće potrebne radnje pred nadležnim organima u svrhu sankcionisanja MKO, te uvođenja njihovog poslovanja u zakonske okvire radi postizanja osnovne uloge mikrokreditiranja.

U narednom periodu MKO trebaju intenzivno raditi na:

- Punoj primjeni člana 2. ZoMKO što podrazumijeva obavljanje djelatnosti s ciljem poboljšanja materijalnog položaja korisnika mikrokredita, povećanja zaposlenosti i pružanja podrške razvoju poduzetništva;
- Smanjenju kamatnih stopa na mikrokredite;
- Kontrolu kamatnih stopa i ostvarivanju ciljeva iz ZoMKO putem aktivnog uključivanja organa upravljanja u postupak donošenja politika o formiranju cijena na mikrokredite;
- Reduciranju troškova poslovanja, punoj primjeni principa domaćinskog poslovanja sredstvima fondacije i primjeni principa dobrih korporativnih praksi, a što treba da utiče na smanjenje kamatnih stopa;
- Uspostavljanju mehanizama kontrole opravdanosti projekata i materijalno značajnih troškova poslovanja, uključujući plaće i bonuse menadžmentu, te sve druge beneficije

menadžmenta i članova upravnih odbora koje isti ostvaruju na teret imovine MKF i koji se direktno alimentiraju visokim kamatnim stopama;

- Povećanju odgovornosti upravnih odbora, osiguranju neovisnosti od menadžmenta, te kontroli menadžmenta od strane upravnih odbora;
- Poboljšanju sistema internih kontrola, poboljšanju efikasnosti poslovanja i optimiziranju resursa MKO, te primjeni principa odgovornog kreditiranja;
- Postizanje potpune neovisnosti interne revizije od menadžmenta MKO, koja će nadgledati i segment rukovođenja, te o tome redovno izvještavati upravni odbor;
- Obaveznoj razmjeni informacija na nivou sektora i Centralnog registra kredita;
- Poduzimanju svih aktivnosti u cilju rješavanja problema prezaduženih klijenata i žiranata;
- Poboljšanju institucionalnih kapaciteta;
- Potpunoj primjeni važećih propisa i povećanju transparentnosti poslovanja, te
- Iznalaženju partnera za konsolidaciju pri čemu MKF koje imaju manji iznos kapitala, te visok stepen otpisanih zajmova trebaju donijeti jasnu strategiju o pripajanju većim i snažnijim MKF kako bi se optimizirali resursi, očuvala donirana sredstva, osigurala podrška stranih kreditora, te obezbijedila budućnost uposlenih u MKO.

Broj: U.O. -02-03/17

Sarajevo, 27.03.2017. godine

V PRILOZI

Prilog 1. Podzakonski akti Agencije za poslovanje MKO

Prilog 2. Osnovni podaci o MKO

Prilog 3. Bilans stanja MKF

Prilog 4. Bilans stanja MKD

Prilog 5. Bilans uspjeha MKF

Prilog 6. Bilans uspjeha MKD

Prilog 7. Pregled doniranih sredstava MKF

Prilog 1.

**PODZAKONSKI AKTI AGENCIJE ZA POSLOVANJE MKO
KOJI SU BILI VAŽEĆI SA 31.12.2016. GODINE**

Odluke Agencije za poslovanje MKO	Službene novine Federacije BiH
1. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje dozvole za rad mikrokreditnoj fondaciji nastaloj promjenom oblika mikrokreditne organizacije	27/07
2. Odluka o uslovima i postupku izdavanja i oduzimanja dozvole za rad i drugih saglasnosti mikrokreditnim organizacijama	27/07 i 46/11
3. Odluka o nadzoru poslovanja mikrokreditnih organizacija	27/07
4. Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine i rokovima izvještavanja	27/07, 110/12 i 15/13
5. Odluka o visini i načinu formiranja i održavanju rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija	27/07
6. Odluka o ostalim općim uslovima za poslovanje mikrokreditne organizacije	27/07
7. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite (Prečišćeni tekst)	48/12
8. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje dozvole za rad i saglasnosti za sticanje vlasničkih udjela ulaganjem i prijenosom imovine mikrokreditne fondacije	27/07
9. Odluka o naknadama koje se za rad mikrokreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH	46/11
10. Odluka o minimalnim standardima mikrokreditnih organizacija na sprečavanju pranja novca i finansiranju terorističkih aktivnosti	48/12
11. Odluka o uslovima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i lizing društva po prigovoru klijenta	23/14, 26/14 i 62/14
12. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti mikrokreditnih organizacija i procjenu kreditne sposobnosti	23/14
13. Odluka o uslovima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obaveze jemstva	23/14 i 62/14
14. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uslova poslovanja davaoca finansijskih usluga	62/14

Uputstva Agencije za poslovanje MKO

1. Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite;
2. Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope;
3. Uputstvo za izračunavanje prilagođenog povrata na aktivu;
4. Uputstvo za izračunavanje pokazatelja operativne efikasnosti i
5. Uputstvo za izradu izvještaja mikrokreditnih organizacija.

Prilog 2.

OSNOVNI PODACI O MKO

Rb	Naziv mikrokreditne organizacije	Adresa i sjedište	Direktor	Tel/Fax	E-mail i Web	31.12.2016. godine			
						Iznos aktive u 000 KM	Iznos kapitala u 000 KM	Broj zaposl.	Broj org. dijelova
1.	MKD "EKI" d.o.o. Sarajevo	ul. Džemala Bijedića bb 71 000 SARAJEVO	Sead Mucić	033/ 754-380, 754-388 fax	sead.mucic@eki.ba www.eki.ba	32.962	3.525	57	10
2.	MKF "EKI" Sarajevo	ul. Džemala Bijedića bb 71 000 SARAJEVO	Sadina Bina	033/ 754-380, 754-388 fax	sadina.bina@eki.ba www.eki.ba	112.891	63.214	263	69
3.	MKF "LIDER" Sarajevo	ul. Turhanija 2 71 000 SARAJEVO	Džavid Sejfović	033/ 250-580, 250-581 fax	dzavids@lider.ba www.lider.ba	17.112	10.763	62	14
4.	"LOK MKF" Sarajevo	ul. Skenderija 13 71 000 SARAJEVO	Elma Čardaklija - Bašić	033/ 564-200, 564-201 fax	central.office@lok.ba www.lok.ba	20.789	2.239	103	22
5.	MKF "MELAHA" Sarajevo	ul. Hamdije Kreševljakovića 59 71 000 SARAJEVO	Jakob Finci	033/ 205-737 tel/fax	info@melaha.ba www.melaha.ba	1.275	462	6	0
6.	MKF "MI-BOSPO" Tuzla	ul. Bosne srebrene bb 75 000 TUZLA	Nejira Nalić	035/ 270-283, 252-448 fax	mi-bospo@mi-bospo.org www.mi-bospo.org	53.248	20.421	161	31
7.	MKF "MIKRA" Sarajevo	ul. Marka Marulića 2/VI 71 000 SARAJEVO	Sanin Čampara	033/ 616-162, 717-141 fax	mikra@mikra.ba www.mikra.ba	25.253	6.820	114	25
8.	MKF "MIKRO ALDI" Goražde	ul. Panorama bb 73 000 GORAŽDE	Ferida Softić	038/ 226-456, 221-004 fax	info@mikroaldi.org www.mikroaldi.org	5.785	4.533	27	7
9.	"PARTNER MKF" Tuzla	ul. 15. maja bb 75 000 TUZLA	Senad Sinanović	035/ 300-250, 300-269 fax	partner@partner.ba www.partner.ba	128.301	70.698	290	60
10.	"PRVA ISLAMSKA MKF" Sarajevo	ul. Jukićeva 75 71 000 SARAJEVO	Edina Hadžimurtezić	033/ 666-233, 666-224 fax	info@mfi.ba	1.767	1.610	8	0
11.	MKF "SANI" Zenica	ul. Mehmedalije Tarabara 10 72 000 ZENICA	Sulejman Haračić	032/ 405-606 tel/fax	mikrosanizenica@yahoo.com	368	222	5	0
12.	MKF "SUNRISE" Sarajevo	ul. Zagrebačka 50 71 000 SARAJEVO	Samir Bajrović	033/ 727-350, 812-231 fax	sunrise@microsunrise.ba www.microsunrise.ba	40.390	23.131	155	41
UKUPNO						440.141	207.638	1.251	279

Prilog 3.

BILANS STANJA MKF

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	31.12.2015. godine	%	31.12.2016. godine	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	29.442	7	22.227	6	75
1a)	Gotov novac i nekamatonsni računi depozita	20.636	5	11.698	3	57
1b)	Kamatonsni računi depozita	8.806	2	10.529	3	120
2.	Plasmani bankama	733	0	733	0	100
3.	Kredit	338.599		349.791		103
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	3.359		3.193		95
3b)	Neto krediti (3-3a)	335.240	83	346.598	85	103
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	28.025	7	28.734	7	103
5.	Dugoročne investicije	3.061	1	3.061	1	100
6.	Ostala aktiva	6.593	2	6.008	1	91
7.	Minus: rezerv. na ost. stavke aktive, osim kredita	186		182		98
8.	UKUPNO AKTIVA	402.908	100	407.179	100	101
PASIVA						
9.	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	78.023	20	73.903	18	95
10.	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	113.595	28	105.905	26	93
11.	Ostale obaveze	20.835	5	23.258	6	112
12.	UKUPNO OBAVEZE	212.453	53	203.066	50	96
13.	Donirani kapital	56.096		45.851		82
14.	Osnovni kapital	3.821		3.820		100
15.	Višak prihoda nad rashodima	190.637		213.906		112
15a)	za prethodne godine	174.100		199.850		115
15b)	za tekuću godinu	16.537		14.056		85
16.	Manjak prihoda nad rashodima	62.205		61.308		99
16a)	za prethodne godine	61.562		61.268		100
16b)	za tekuću godinu	643		40		6
17.	Ostale rezerve	2.106		1.844		88
18.	UKUPNO KAPITAL	190.455	47	204.113	50	107
19.	UKUPNO PASIVA	402.908	100	407.179	100	101
VANBILANSNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	121.879		115.263		95
	- komisioni poslovi	259		367		142

Prilog 4.

BILANS STANJA MKD

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	31.12.2015. godine	%	31.12.2016. godine	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	3.452	17	4.496	14	130
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	3.452	17	4.496	14	130
1b)	Kamatonosni računi depozita	0	0	0	0	n/a
2.	Plasmani bankama	0	0	0	0	n/a
3.	Kredit	16.772		28.081		167
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	29		176		607
3b)	Neto krediti (3-3a)	16.743	82	27.905	85	167
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	7	0	115	0	1643
5.	Dugoročne investicije	0	0	0	0	n/a
6.	Ostala aktiva	205	1	455	1	222
7.	Minus: rezervir. na ost. stavke aktive, osim kredita	1		9		900
8.	UKUPNO AKTIVA	20.406	100	32.962	100	162
PASIVA						
9.	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	768	4	5.549	17	723
10.	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	15.969	78	22.551	68	141
11.	Ostale obaveze	830	4	1.337	4	161
12.	UKUPNO OBAVEZE	17.567	86	29.437	89	168
13.	Donirani kapital	0		0		n/a
14.	Osnovni kapital	600		600		100
15.	Emisiona ažia	0		0		n/a
16.	Neraspoređena dobit (16a+16b)	331		1.016		307
16a)	prethodnih godina	0		331		n/a
16b)	tekuće godine	331		685		207
17.	Zakonske rezerve	1.908		1.909		100
18.	Ostale rezerve	0		0		n/a
19.	UKUPNO KAPITAL	2.839	14	3.525	11	124
20.	UKUPNO PASIVA	20.406	100	32.962	100	162
VANBILANSNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	57		220		386
	- komisioni poslovi	0		0		n/a

Prilog 5.

BILANS USPJEHA MKF

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	Za period 01.01. - 31.12.2015. g.	%	Za period 01.01. - 31.12.2016. g.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI						
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	79	0	63	0	80
1.2.	Kamate na plasmane bankama	6	0	2	0	33
1.3.	Kamate na kredite	63.945	98	66.092	98	103
1.4.	Ostali finansijski prihod	1.037	2	1.204	2	116
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	65.067	100	67.361	100	104
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	9.356	92	8.987	92	96
2.2.	Ostali finansijski rashodi	855	8	813	8	95
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	10.211	100	9.800	100	96
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	54.856		57.561		105
II OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI						
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	6.632	76	7.543	92	114
4.2.	Ostali operativni prihodi	2.146	24	661	8	31
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	8.778	100	8.204	100	93
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	36.234	66	37.612	66	104
5.2.	Troškovi poslov. prostora, ostale fik. aktive i režije	10.456	19	10.839	19	104
5.3.	Ostali operativni troškovi	8.386	15	8.296	15	99
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	55.076	100	56.747	100	103
6.	Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke	4.417		4.006		91
7.	Višak/manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja (3.+4.3.-5.4.-6.)	4.141		5.012		121
8.	Vanredni prihodi	13.846		11.600		84
9.	Vanredni rashodi	2.009		882		44
10.	Višak/manjak prihoda nad rashodima (7.+8.-9.)	15.978		15.730		98

Prilog 6.

BILANS USPJEHA MKD

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	Za period 01.01. - 31.12.2015. g.	%	Za period 01.01. - 31.12.2016. g.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI						
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	1	0	1	0	100
1.2.	Kamate na plasmane bankama	0	0	0	0	n/a
1.3.	Kamate na kredite	1.846	100	3.709	100	201
1.4.	Ostali finansijski prihod	3	0	3	0	100
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	1.850	100	3.713	100	201
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	597	94	1.295	96	217
2.2.	Ostali finansijski rashodi	36	6	60	4	167
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	633	100	1.355	100	214
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	1.217		2.358		194
II OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI						
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	129	93	254	91	197
4.2.	Ostali operativni prihodi	10	7	24	9	240
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	139	100	278	100	200
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	776	81	1.185	76	153
5.2.	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režije	51	5	135	9	265
5.3.	Ostali operativni troškovi	132	14	233	15	177
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	959	100	1.553	100	162
6.	Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke	68		346		509
7.	DOBIT/GUBITAK OD REDOVNOG POSLOVANJA (3.+4.3.-5.4.-6.)	329		737		224
8.	Vanredni prihodi	17		15		88
9.	Vanredni rashodi	15		6		40
10.	DOBIT/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	331		746		225
11.	POREZ	0		61		n/a
12.	NETO DOBIT/GUBITAK	331		685		207

Prilog 7.

PREGLED DONIRANIH SREDSTAVA MKF
stanje na dan 31.12.2016. godine

000 KM

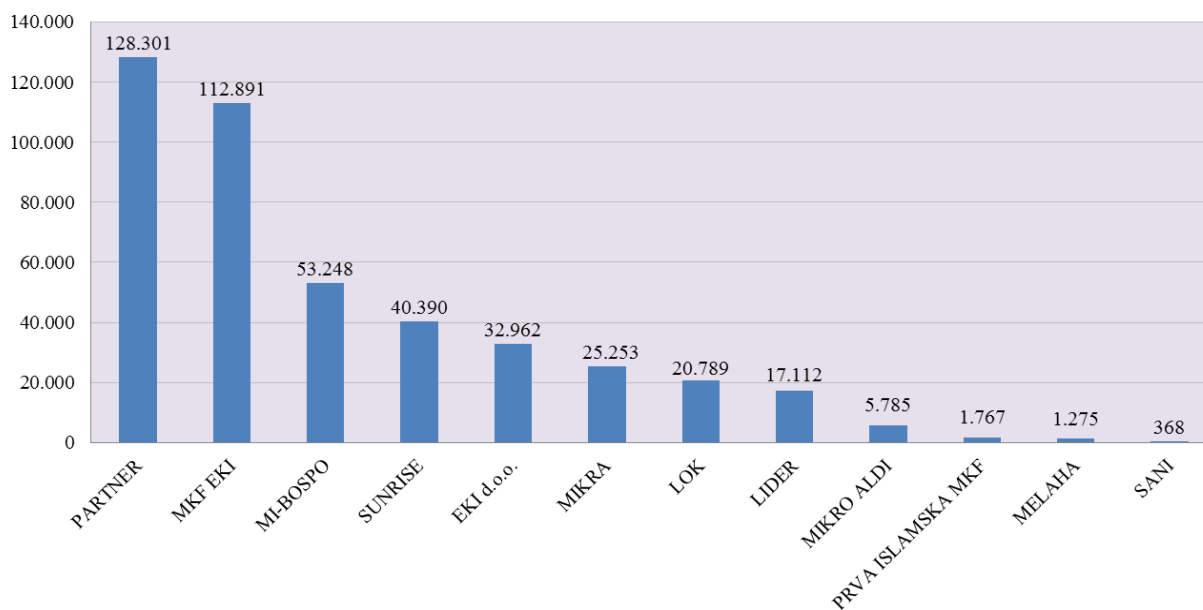
Rb.	Naziv donator	MKF EKI Sarajevo	MKF LIDER Sarajevo	LOK MKF Sarajevo	MKF MELAHA Sarajevo	MKF ML-BOSPO Tuzla	MKF MIKRA Sarajevo	MKF MIKRO ALDI Gorazde	PARTNER MKF Tuzla	PRVA ISLAMSKA MKF	MKF SUNRISE Sarajevo	UKUPNO
Donacije za kreditni fond		6.326	5.891	4.639	0	3.354	4.070	804	16.561	2.265	1.940	45.850
1.	Mercy Corps								10.091			10.091
2.	USAID	3.046		543					3.046			6.635
3.	CHF-(SIDA, MEDI, HILP)		5.891									5.891
4.	LIP			1.479		947			675		1.214	4.315
5.	CRS						4.070					4.070
6.	UNHCR			1.198		479		200	1.229		613	3.719
7.	Islamic Relief WW, Predstavništvo Sarajevo									2.265		2.265
8.	UNDP	1.932		153					59			2.144
9.	UMCOR			637		377			317			1.331
10.	IRC					371			805			1.176
11.	SIDA Housing	1.080										1.080
12.	Women's World Banking PRM/USA State Department					1.034						1.034
13.	OXFAM			577								577
14.	EZE, Njemačka								339			339
15.	USDA Know-How Project	237										237
16.	Church World Service					146						146
17.	Ostalo	31		52					104		113	300
Donacije za osnovna sredstva		8	0	286	0	12	235	80	229	0	85	935
19.	Unipromet						235					235
20.	Mercy Corps								229			229
21.	Nedžad Beglerović			102								102
22.	NOVIB							80				80
23.	EBRD										75	75
24.	Ostalo	8		184		12					10	214
Donacije za operativne troškove		1.019	874	2.810	500	1.344	17	146	2.051	0	711	9.472
25.	LIP			1.515					201		711	2.427
26.	USAID					1.344			591			1.935
27.	CHF		874									874
28.	Mercy Corps								808			808
29.	SIDA Housing	748										748
30.	PM			556								556
31.	BCT			519								519
32.	JKPHD La Benevolencija				500							500
33.	NBR			220								220
34.	UNHCR								176			176
35.	EFSE	26						1	91			118
36.	NOVIB							110				110
37.	EBRD	105							1			106
38.	IFC	104										104
39.	Ostalo	36					17	35	183			271
UKUPNO DONIRANI KAPITAL		7.353	6.765	7.735	500	4.710	4.322	1.030	18.841	2.265	2.736	56.257

GRAFIKONI

- Grafikon 1. Iznos aktive MKO na dan 31.12.2016. godine u 000 KM
- Grafikon 2. Iznos bruto portfolija MKO na dan 31.12.2016. godine u 000 KM
- Grafikon 3. Iznos obaveza po uzetim kreditima MKO na dan 31.12.2016. godine u 000 KM
- Grafikon 4. Iznos kapitala MKO na dan 31.12.2016. godine u 000 KM
- Grafikon 5. Iznos doniranog kapitala (po izvještajima) MKO na dan 31.12.2016. godine u 000 KM
- Grafikon 6. Višak/manjak prihoda nad rashodima MKF, odnosno neto dobit/gubitak MKD za period 01.01.- 31.12.2016. godine u 000 KM
- Grafikon 7. Operativna održivost MKO u periodu 01.01. - 31.12.2016. godine
- Grafikon 8. Broj zaposlenih u MKO na dan 31.12.2016. godine
- Grafikon 9. Broj organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH na dan 31.12.2016. godine
- Grafikon 10. Broj aktivnih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 31.12.2016. godine
- Grafikon 11. Broj otpisanih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 31.12.2016. godine
- Grafikon 12. Iznos kredita u 000 KM otpisanih u periodu 01.01.-31.12.2016. godine
- Grafikon 13. Iznos naplate po otpisanim kreditima u 000 KM u periodu 01.01.-31.12.2016. godine
- Grafikon 14. Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima MKO u 000 KM sa stanjem na dan 31.12.2016. godine
- Grafikon 15. Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na bruto portfolio MKO na dan 31.12.2016. godine
- Grafikon 16. Portfolio u riziku preko 30 dana na dan 31.12.2016. godine
- Grafikon 17. Fiksna aktiva i kapital u odnosu na ukupnu aktivu na dan 31.12.2016. godine
- Grafikon 18. Prosječne mjesečne naknade članova upravnog/nadzornog odbora u MKO za period 01.01.-31.12.2016. godine
- Grafikon 19. Prosječna mjesečna primanja višeg menadžmenta u MKO za period 01.01.- 31.12.2016. godine
- Grafikon 20. Prosječna mjesečna primanja kreditnih službenika u MKO za period 01.01.- 31.12.2016. godine
- Grafikon 21. Iznos ukupnih isplata mikrokredita u IV kvartalu 2016. godine u 000 KM
- Grafikon 22. Prosječne ponderisane EKS na ukupne kredite prema izvještajima MKO u IV kvartalu 2016. godine
- Grafikon 23. Prosječne ponderisane EKS na kratkoročne kredite prema izvještajima MKO u IV kvartalu 2016. godine
- Grafikon 24. Prosječne ponderisane EKS na dugoročne kredite prema izvještajima MKO u IV kvartalu 2016. godine

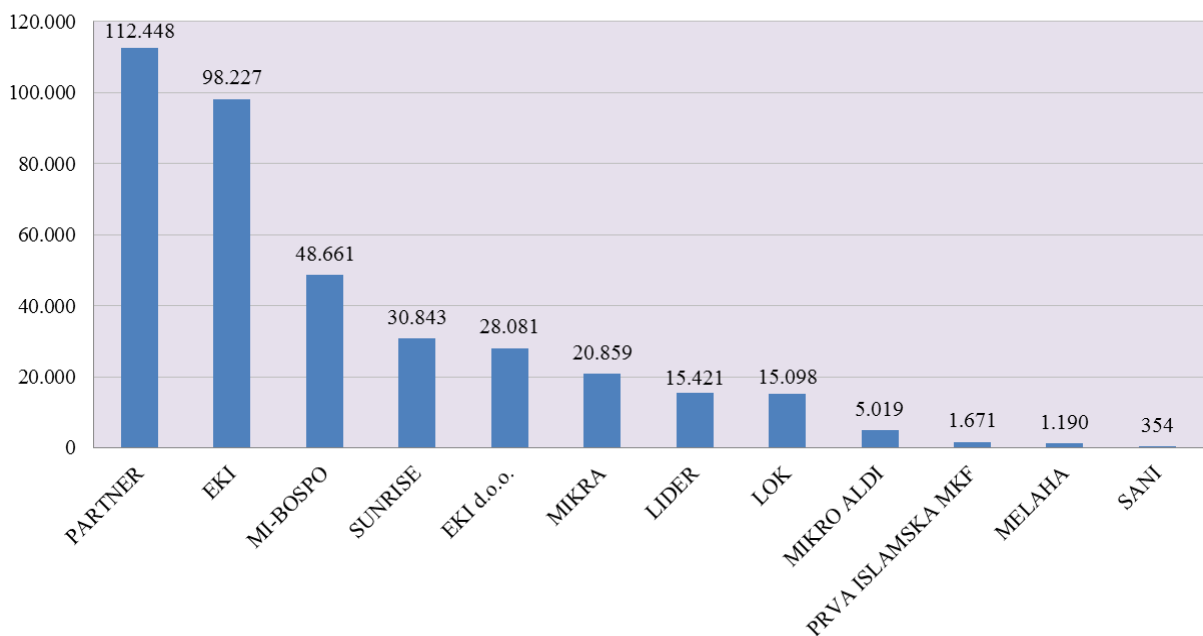
Grafikon 1.

Iznos aktive MKO na dan 31.12.2016. godine u 000 KM

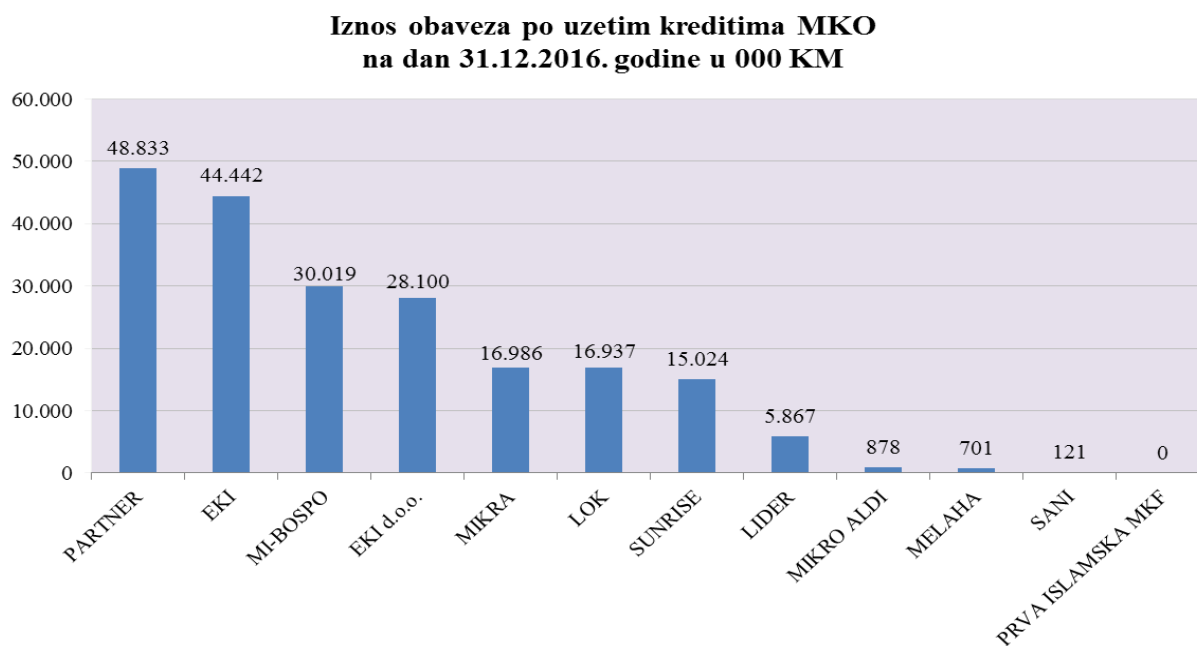

Grafikon 2.

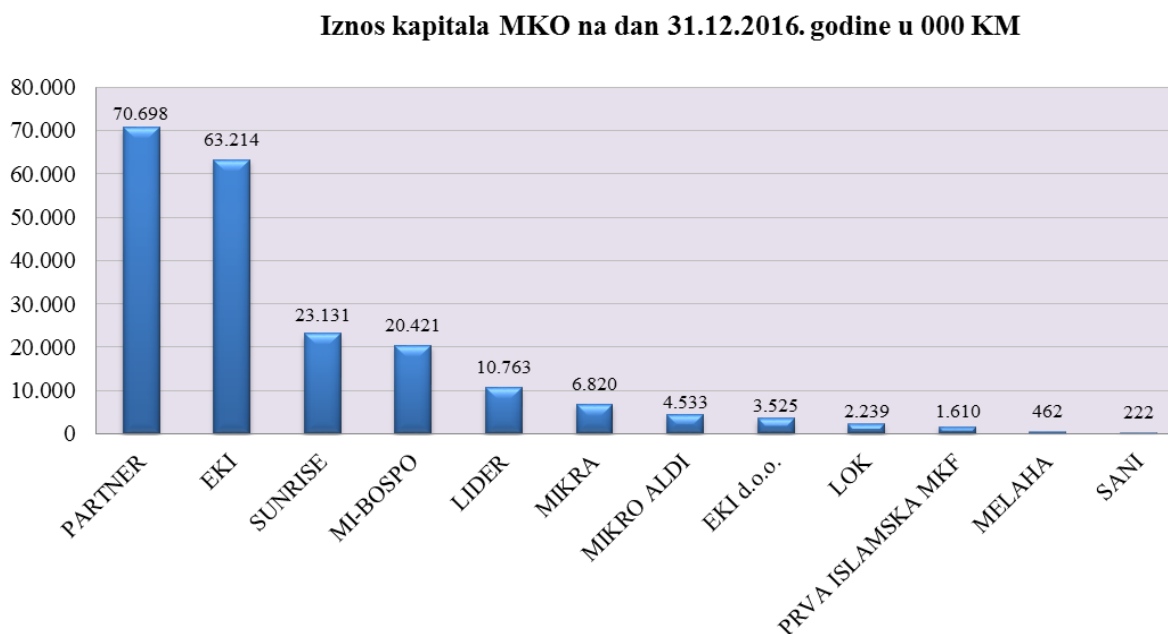
Iznos bruto portfelja MKO na dan 31.12.2016. godine u 000 KM

Grafikon 3.

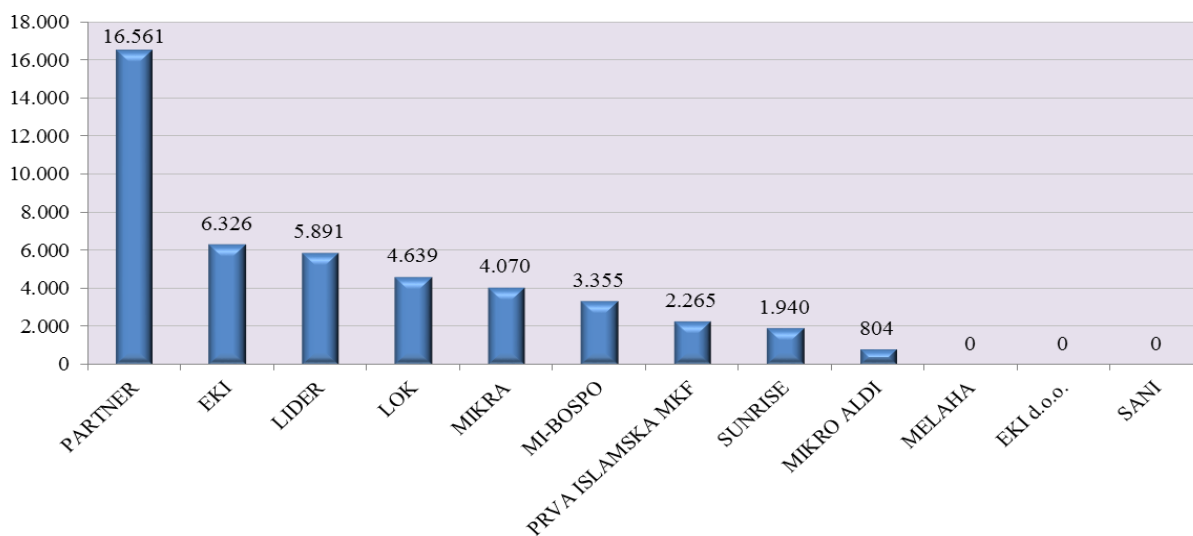

Grafikon 4.

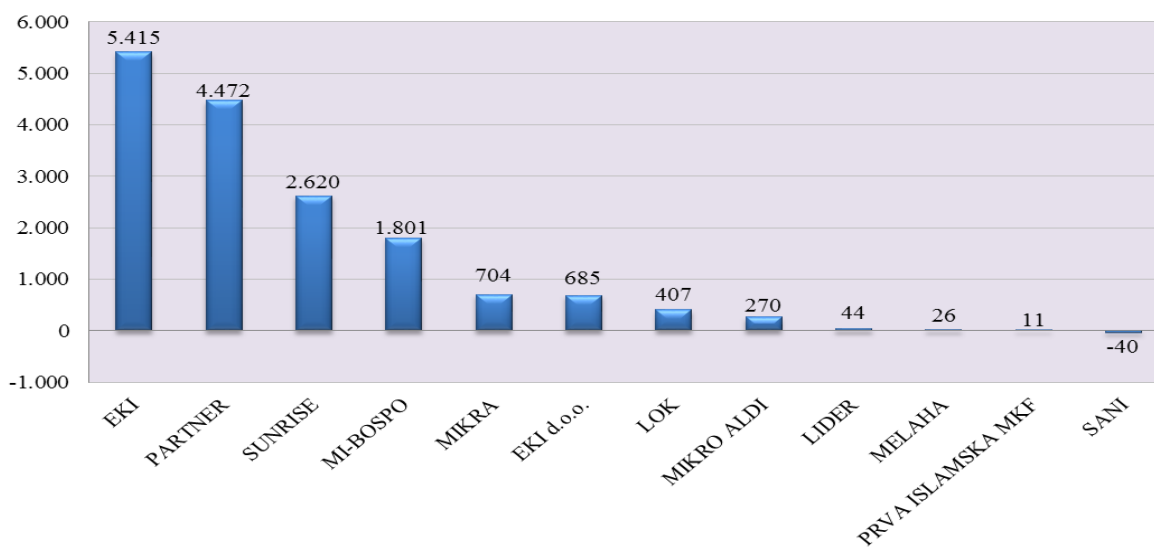
Grafikon 5.

**Iznos doniranog kapitala (prema izvještajima) MKO
na dan 31.12.2016. godine u 000 KM**

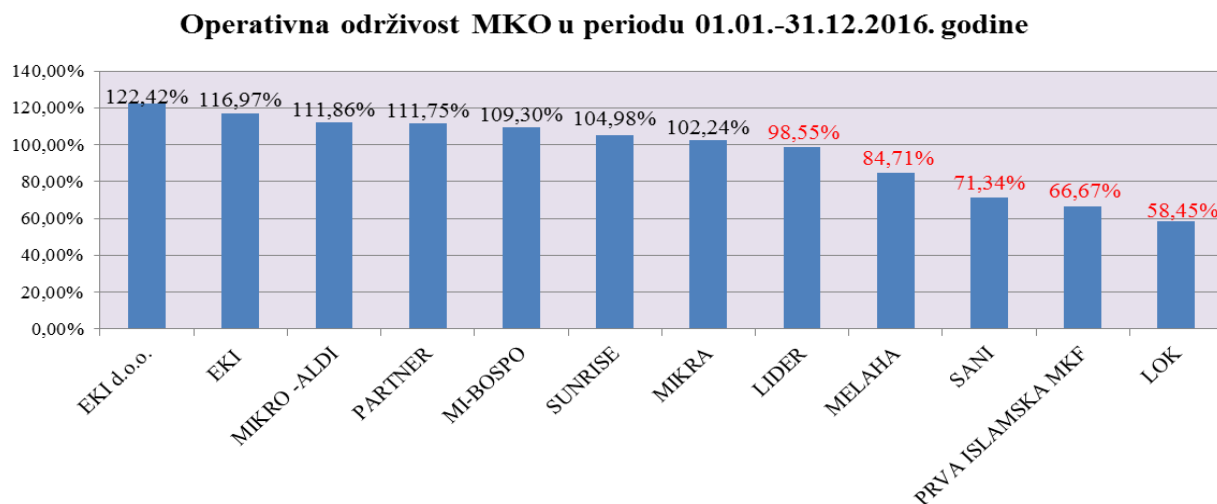

Grafikon 6.

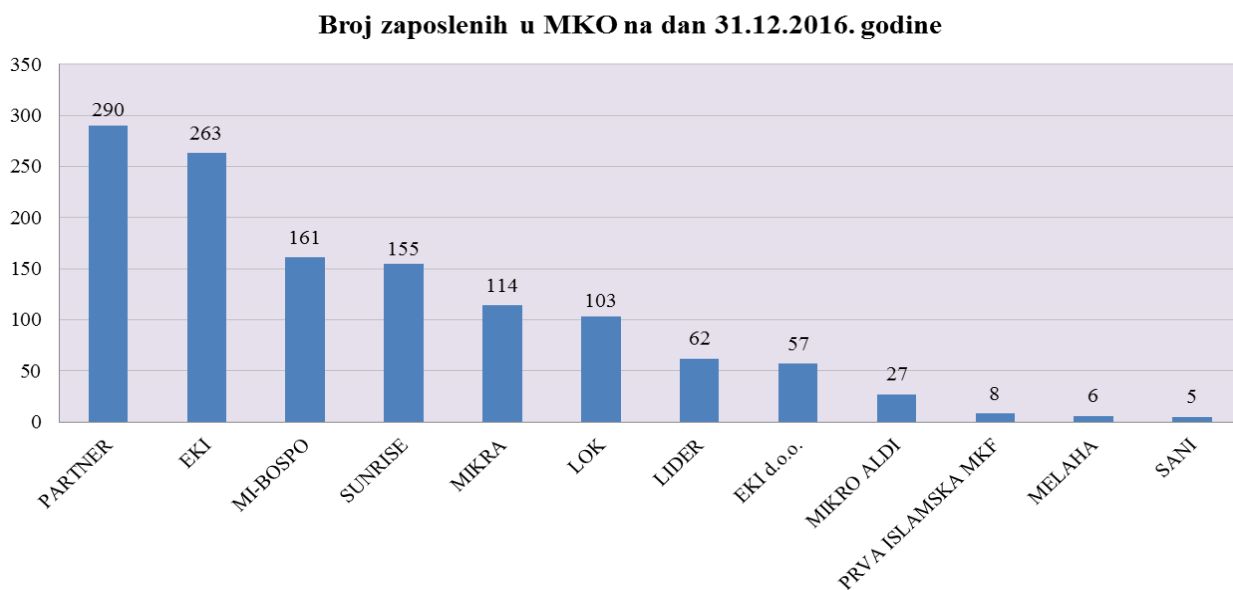
**Višak/manjak prihoda nad rashodima MKF, odnosno neto
dobit/gubitak MKD
za period 01.01.-31.12.2016. godine u 000 KM**

Grafikon 7.

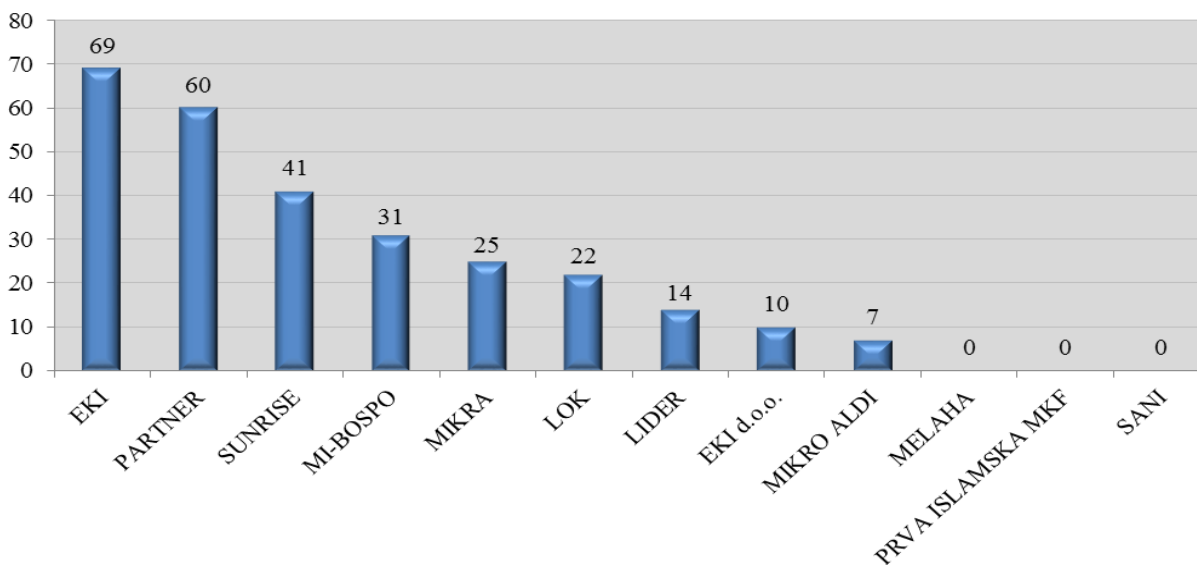

Grafikon 8.

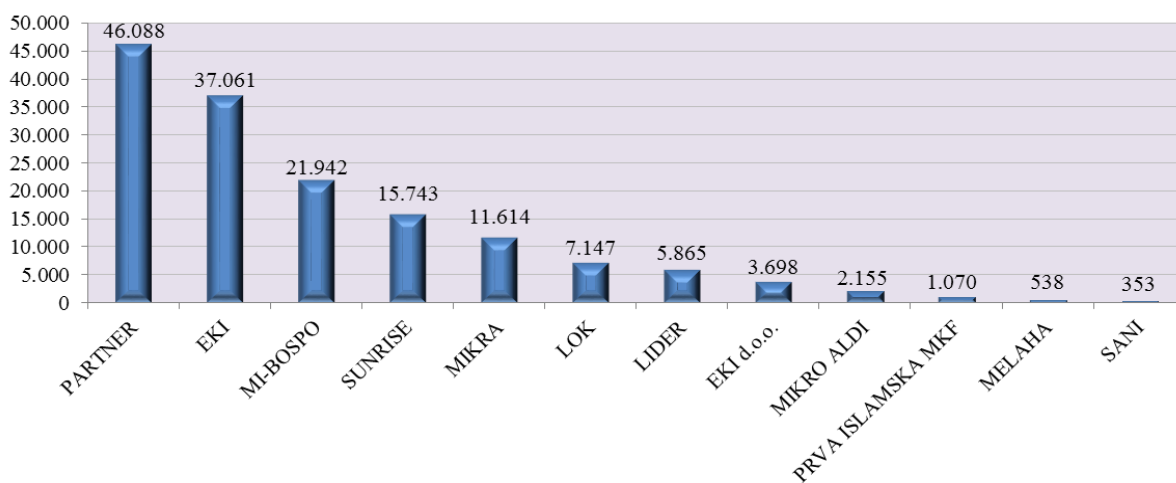
Grafikon 9.

Broj organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH na dan 31.12.2016. godine

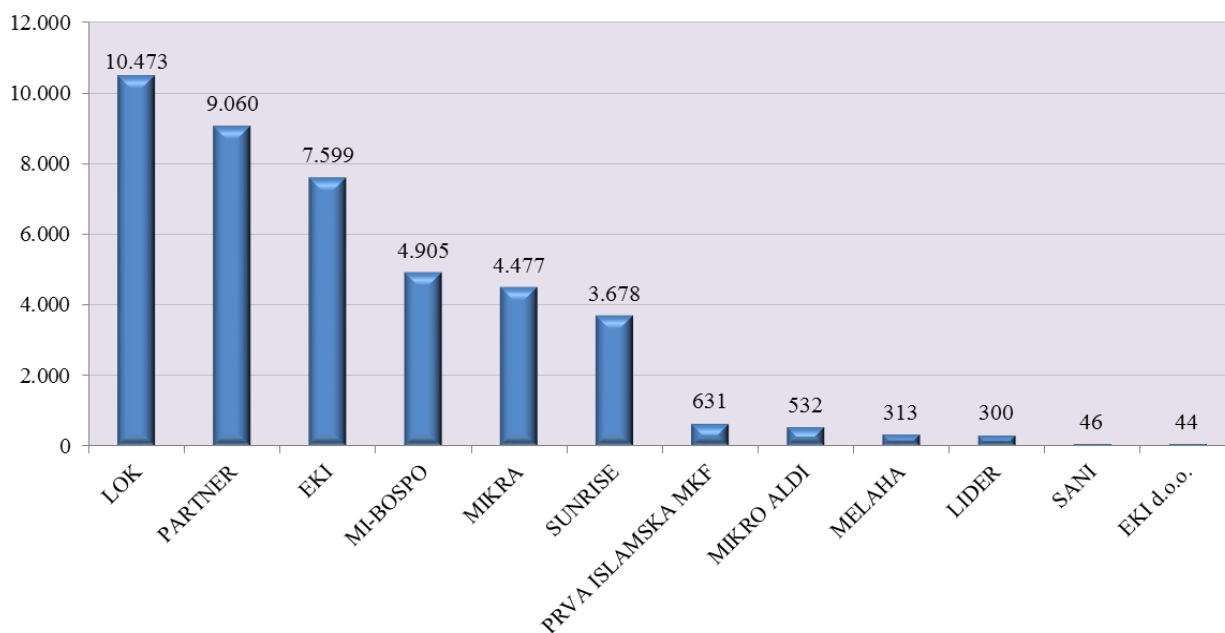
Grafikon 10.

Broj aktivnih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 31.12.2016. godine

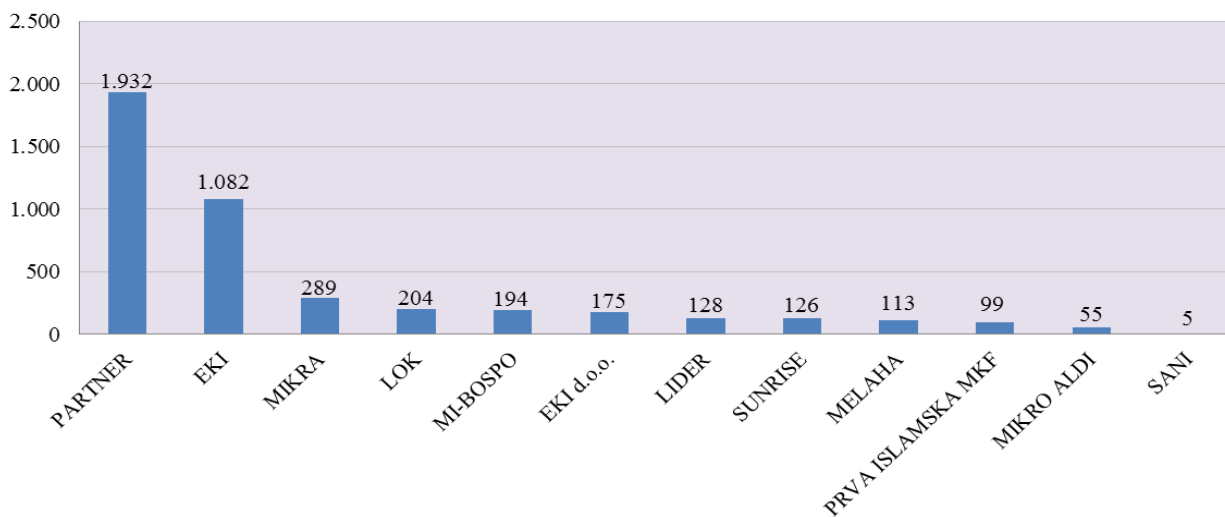
Grafikon 11.

**Broj otpisanih kreditnih partija MKO
evidentiranih u vanbilansu na dan 31.12.2016. godine**

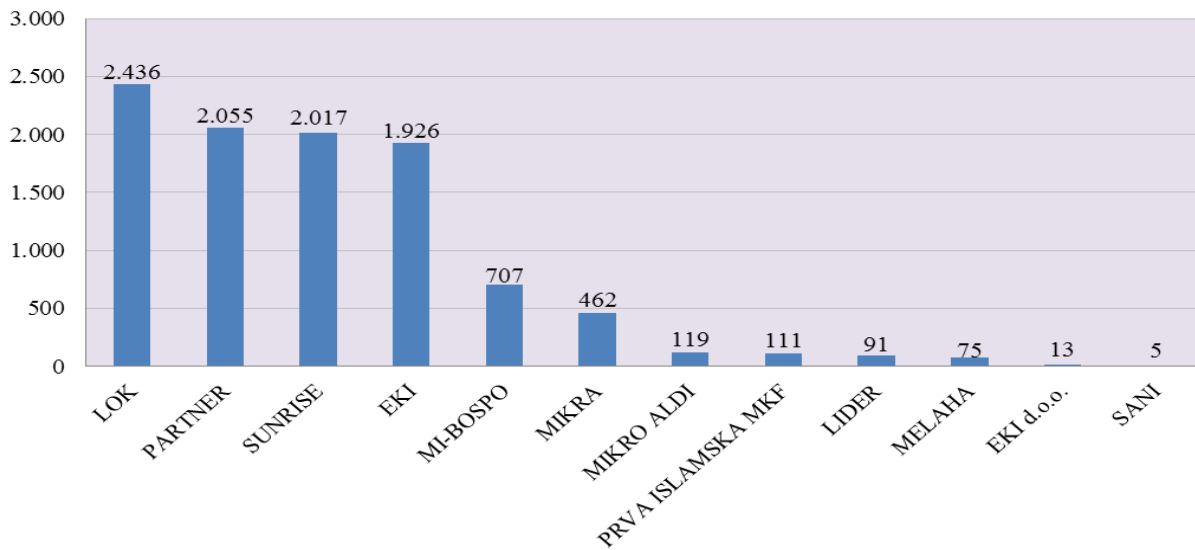
Grafikon 12.

**Iznos kredita u 000 KM otpisanih
u periodu 01.01.-31.12.2016. godine**

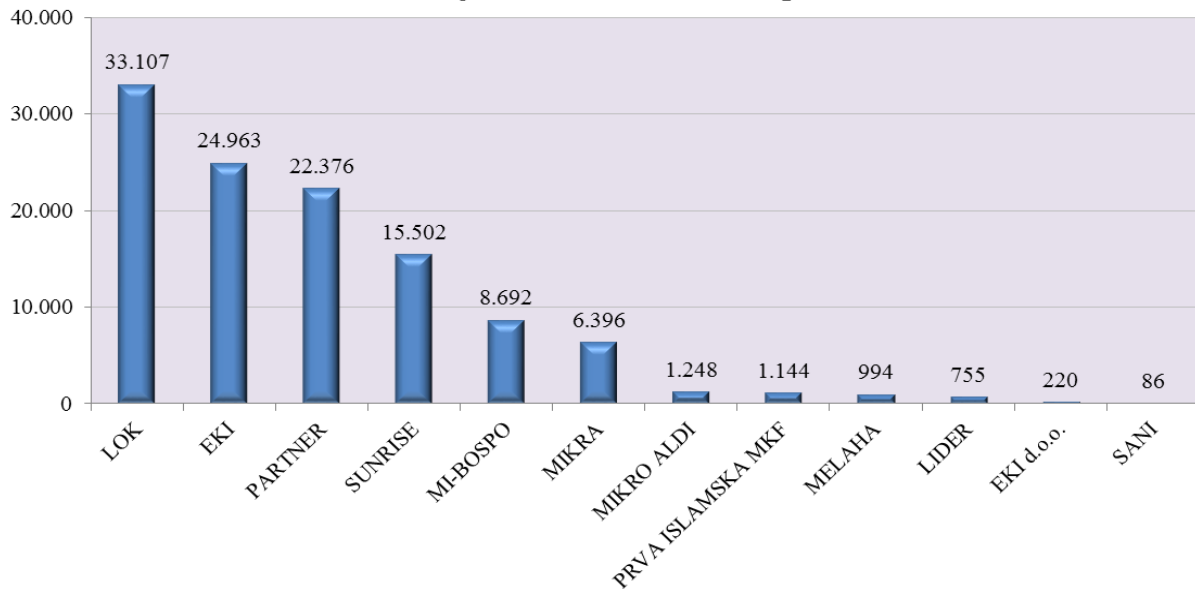
Grafikon 13.

**Iznos naplate po otpisanim kreditima u 000 KM
u periodu 01.01.-31.12.2016. godine**

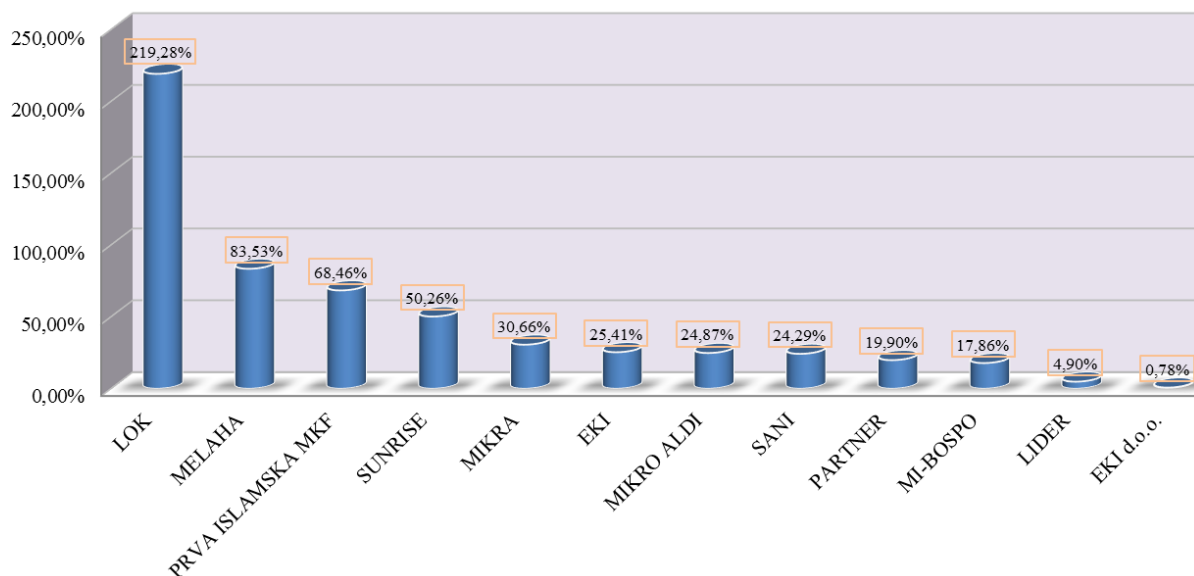
Grafikon 14.

**Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima MKO u 000 KM
sa stanjem na dan 31.12.2016. godine**

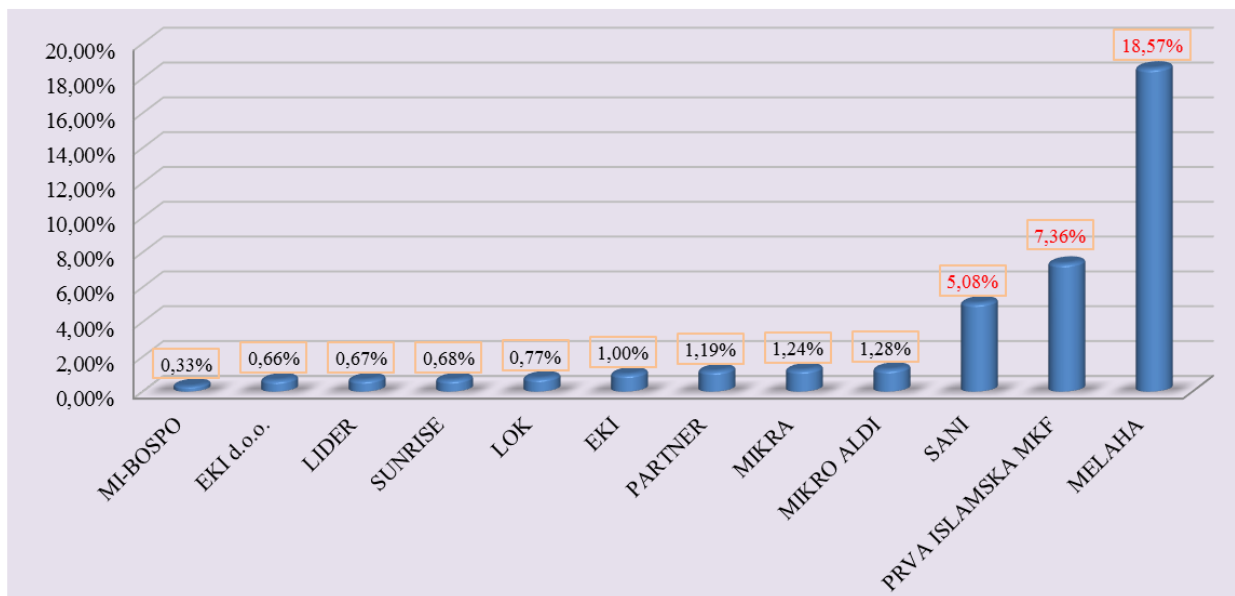
Grafikon 15.

Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na ukupan bruto portfolio MKO na dan 31.12.2016. godine

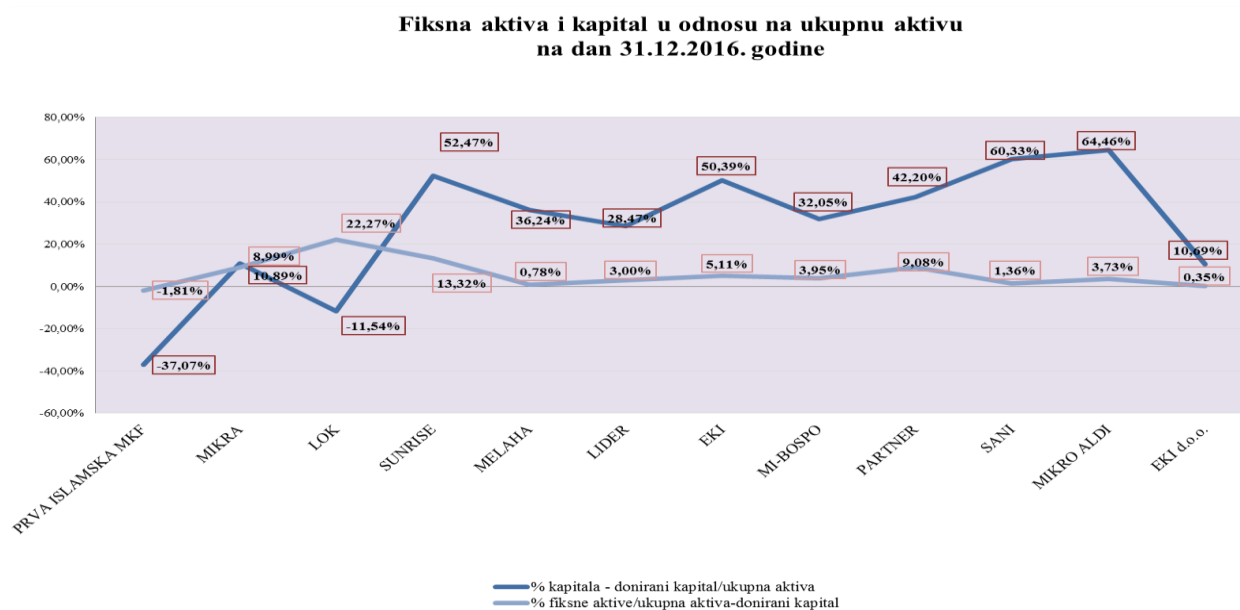

Grafikon 16.

Portfolio u riziku preko 30 dana na dan 31.12.2016. godine

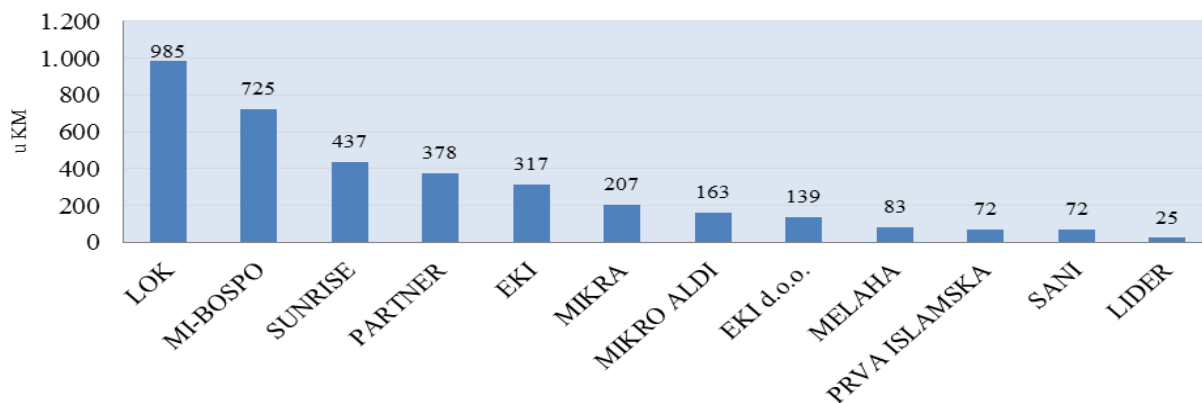

Grafikon 17.

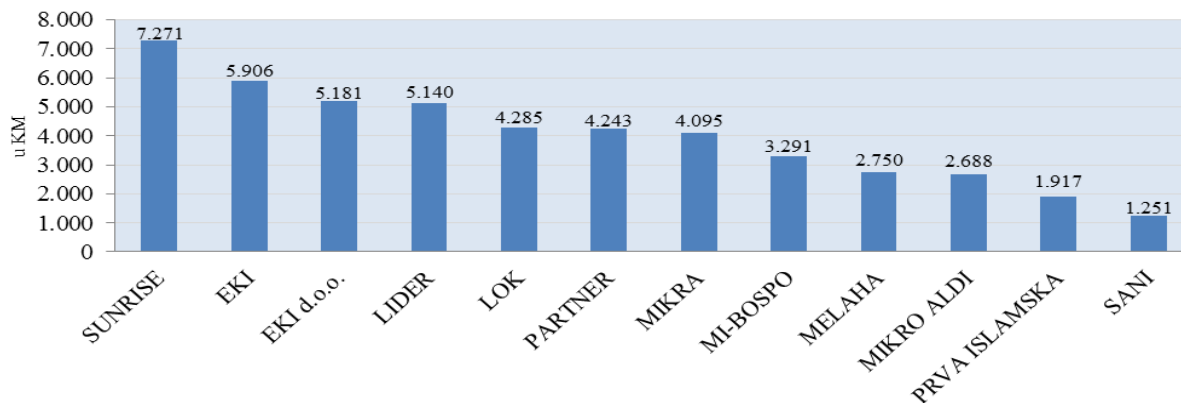
Grafikon 18.

Prosječne mjesečne naknade članova upravnog/nadzornog odbora u MKO za period 01.01.-31.12.2016. godine

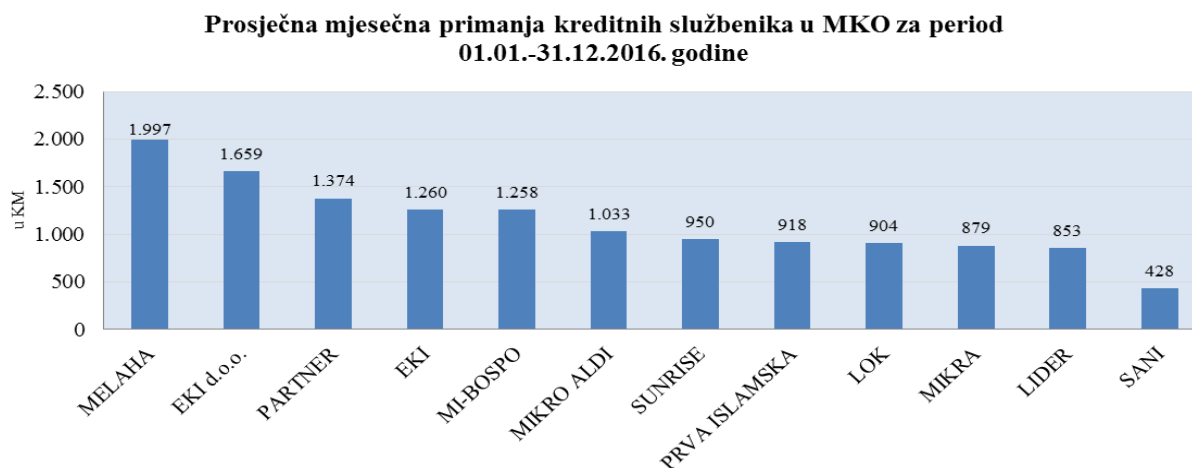

Grafikon 19.

Prosječna mjesečna primanja višeg menadžmenta u MKO za period 01.01.-31.12.2016. godine

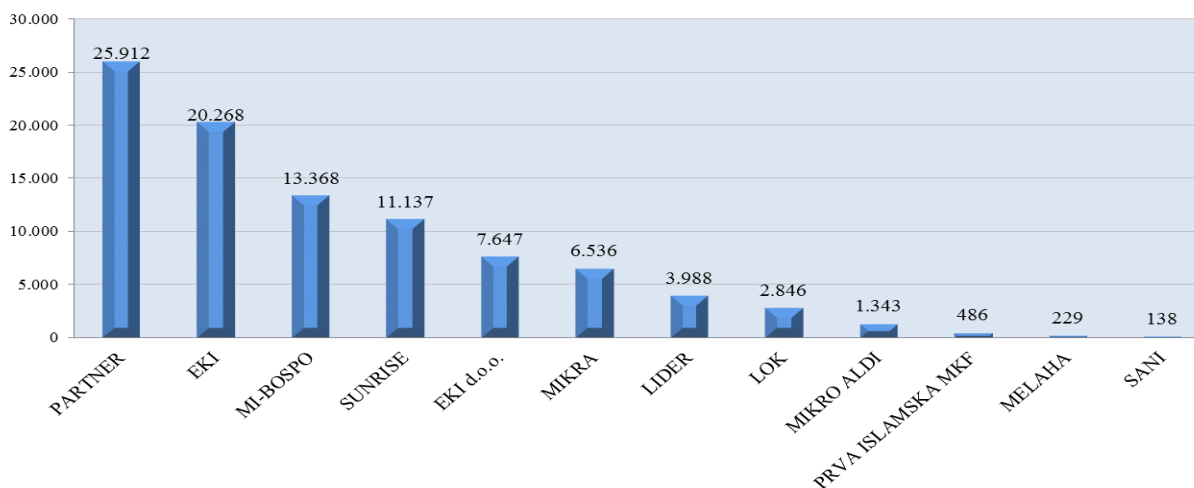

Grafikon 20.

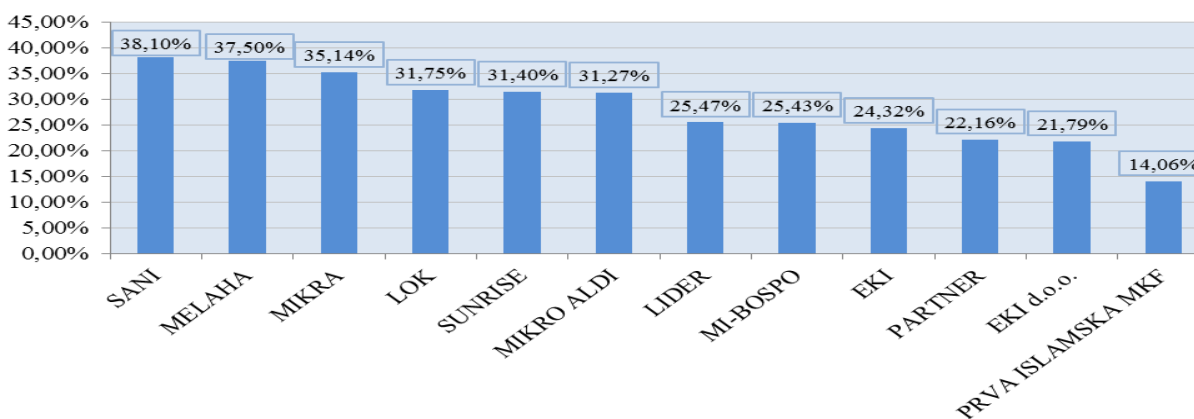
Grafikon 21.

Iznos ukupnih isplata mikrokredita u IV kvartalu 2016. godine u 000 KM

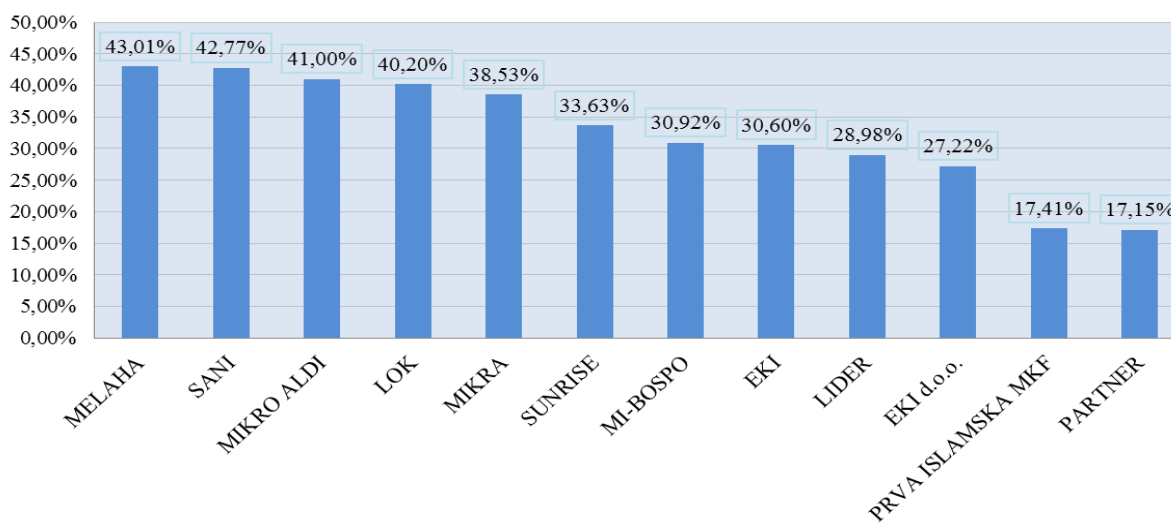
Grafikon 22.

**Prosječne ponderirane EKS na ukupne kredite
prema izvještajima MKO u IV kvartalu 2016. godine**

Grafikon 23.

**Prosječne ponderirane EKS na kratkoročne kredite
prema izvještajima MKO u IV kvartalu 2016. godine**

Grafikon 24.

**Prosječne ponderirane na dugoročne kredite
prema izvještajima MKO u IV kvartalu 2016. godine**

